

N:o 23.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående anvisande af anslag till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret; gifven Stockholms slott den 23 december 1909.

Under återopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå Riksdagen att å extra stat för år 1911 till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af chefen för finansdepartementet i statsrådsprotokollet angifna grunder anvisa ett belopp af 21,250 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af samma belopp under år 1910, utöfver det för nämnda ändamål å extra stat för samma år anvisade anslag af 7,000 kronor, använda ett belopp af högst 4,750 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Carl Swartz.

Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 december 1909.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 SWARTZ,
 greve HAMILTON,
 greve EHRENSVÄRD,
 MALM,
 LINDSTRÖM,
 NYLANDER.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Swartz anförde:

Å extra stat för hvardera af åren 1909 och 1910 har anvisats ett belopp af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret. Detta belopp, hvarmed, såsom jag strax skall närmare angifva, afsetts att möta kostnaderna för ökningen i statskontorets besvär med stämpelförsäljningen, visade sig redan från början vara alltför knappt tillmätt. Medan särskilda åtgärder vidtogos och planer uppgjordes för underlättande af arbetet å statskontorets stampelexpedition, har emellertid statskontoret jämväl upptagit till behandling frågan om förstärkning i öfrigt af arbetskrafterna inom statskontoret.

Innan jag redogör för de i ofvanberörda afseenden gjorda framställningar och vidtagna åtgärder, torde det tillåtas mig att i korthet lämna en utredning rörande tillkomsten af nyssnämnda anslag å 7,000 kronor.

Enligt det utdrag af protokollet öfver civilärenden för den 21 februari 1908, hvilket finnes återopadt i Eders Kungl. Maj:ts nådiga proposition samma dag angående lönereglering för landsstaterna i länen m. m., hade, i anledning af väckt förslag om räntmästartjänsternas indragning, de personer, hvilka såsom sakkunnige tillkallats att verkställa en ingående undersökning af detta och andra spörsmål, framhållit nödvändigheten däraf, att länsstyrelserna i sammanhang med nämnda tjänsteindragning blefve befriade från omhänderhafvande af stämpelförråden. De sakkunnige, som under hand inhämtat, att fullmäktige i riksbanken icke vore benägna att låta riksbankskontoren öfvertaga stämpelförråden, hade därför tänkt sig, att statskontorets stämpelbyrå kunde träda i direkt förbindelse med stämpelförsäljarna i landsorten. Med i riket befintliga kommunikationer borde detta utan afsevärda svårigheter låta sig göra. Det måste ju visserligen antagas, att däraf skulle krävas något ökad personal å vederbörlig afdelning i statskontoret, men arbetsbesparing skulle gifvetvis vinnas, om detta arbete lades i händerna på personer, som uteslutande hade att syssla därmed, i stället för att lägga arbetet på landskamreraren eller annan landskontorstjänsteman, som då måste dagligdags gång efter annan afbryta sitt egentliga arbete för att gå till stämpelförrådet och uppräknas samt expediera stämplat.

I afgifvet utlåtande af den 24 december 1907 hade statskontoret upptagit till besvarande spörsmålet, under hvilka förutsättningar detta ämbetsverk skulle kunna åtaga sig ombesörjandet af stämplatarnas öfversändande direkt till en hvar stämpelredogörare och stämpelförsäljningsman utom Stockholm.

Enligt hvad statskontoret meddelade, hade genom tillmötesgående af föreståndaren för riksbankens sedeltryckeri dittills alla remisser af punschstämplar till landsorten ägt rum direkt från sedeltryckeriet till vederbörande ränteri. Detta hade icke blott för statskontorets stämpelkassör och dennes kontrollant inneburit en stor besparing i tid och arbete utan äfven utgjort en af de lokala förhållandena inom statskontoret påkallad, hardt när nödvändig förutsättning för ordnandet af detta bestyr. Statskontoret ansåge det vara högst tvifvelaktigt, om denna anordning skulle kunna bibehållas efter borttagande af ränterierna

Omorganisationen af stämpelförsäljningen år 1908.

Ur propositionen angående lönereglering för landsstaterna i länen m. m.

såsom mellanhänder vid stämpeldistributionen, då detta tydligen skulle medföra ett mångdubbelt ökadtt besvär för sedeltryckeriet. Att borttagandet af dessa mellanhänder skulle påkalla en fullständig omläggning och en väsentlig utvidgning af statskontorets stämpelbyrå, syntes under alla förhållanden uppenbart, då det toges i betraktande, att under år 1906 i rikets olika län funnits tillsammans 363 stämpelförsäljningsmän och redogörare. Antalet dylika försäljningsmän och redogörare utgjorde för det dåvarande inom Stockholms stad omkring 30.

Att framlägga ett i detalj utarbetadt förslag till en sådan omläggning och utvidgning af statskontorets stämpelbyrå, som antydts, hade den för detta ärendes behandling hos statskontoret tillmätta tiden icke medgifvit. Det torde dock, framhöll statskontoret, genast böra utsägas, att statskontoret icke under några förhållanden ansåge sig kunna, såsom de sakkunnige alternativt ifrågasatt, öfvertaga den Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande tilldelade uppgiften att utse stämpelförsäljningsmän å platser, där sådana behöfdes, att godkänna, förvara och bevaka stämpelförsäljningsmäns och öfriga stämpelredogörares i länen uppbördssäkerheter samt att öfver dem och deras redogörelser utöfva stadgad kontroll.

Efter att sålunda hafva redogjort för hvad de sakkunnige och statskontoret i förevarande ämne anfört samt med förmålan att några länsstyrelser ansett stampelexpeditionernas öfverflyttande på statskontoret ställa allt för stora fordringar på stämpelförsäljarna och deras förmåga att »långt i förväg» beräkna sitt stämpelbehof, förklarade föredragande departementschefen, att, om man emellertid undantoge de allra nordligaste länen samt Gottland, det syntes departementschefen, att postgången till hufvudstaden vore så bekväm, att i de flesta fall icke kunde befaras större dröjsmål med rekvirerade stämplars erhållande från statskontoret, än om de skulle rekvireras från länsstyrelsen. För de med afseende å postgång alltför aflägsset från hufvudstaden belägna länen skulle särskilda stämpelförråd kunna inrättas, där sådant undantagsvis pröfvades nödigt. Gifvetvis borde, såsom statskontoret i sitt utlåtande framhållit, antagande och entledigande af stämpelförsäljningsmän samt tillsynen öfver ställda säkerheter fortfarande omhänderhafvas af länsstyrelserna äfven efter det stämpelförråden hos desamma indragits.

I anslutning till hvad sålunda anförts och efter att beträffande löneregleringen för landsstaterna i öfrigt hafva föreslagit, bland annat, att riksbanken skulle från och med 1909 års början öfvertaga länsstyrelsernas kassarörelse, och att landtränmästartjänsterna skulle indragas i mån som dessa tjänsters innehafvare afginge, meddelade före-

dragande departementschefen, att, därest hvad sålunda föreslagits vunnit godkännande, departementschefen hade för afsikt att hos chefen för finansdepartementet göra framställning, att denne måtte gå i författning om utarbetande af förslag till erforderliga ändringar i gällande stämpelförordning äfvensom låta utreda, huruvida någon förstärkning i statskontorets arbetskrafter kunde erfordras på grund af ifrågasatt ändrad sätt för stämpelars tillhandahållande.

Under erinran om de utaf chefen för civildepartementet sålunda framställda förslag, som äfven lagts till grund för Eders Kungl. Maj:ts proposition angående löneregleringen för landsstaterna i länen m. m., anförde därefter nämnda departementschef i en den 10 mars 1908 till chefen för finansdepartementet aflåten skrifvelse, att genomförandet af nämnda förslag kräfde, att länsstyrelserna befriades från omhändertagandet af stämpelförråden, och att distribueringen af stämplat öfvertogs af statskontoret. Denna förändrade anordning förutsatte emellertid ändring i gällande stämpelförordning och påkallade måhända äfven någon förstärkning i statskontorets arbetskrafter. Chefen för civildepartementet hemställde med anledning däraf, att de i berörda afseenden erforderliga åtgärder måtte vidtagas.

Ur propositionen med förslag till förordning angående stämpelafgiften.

Statskontoret erhöll genom nådig remiss befallning att afgifva underdånigt utlåtande öfver nämnda framställning. Uti ett den 16 mars 1908 dagtecknad utlåtande anförde statskontoret rörande de ifrågasatta ändringarna i stämpelförordningen till en början, att statskontoret, vid afgifvande af förslag till de af landtränmästartjänsternas indragning påkallade ändringar i stämpelförordningen, med stöd af anförandet till det vid berörda nådiga proposition fogade statsrådsprotokoll ansett sig kunna utgå från den förutsättning, att hos länsstyrelserna fortfarande skulle bibehållas bestyren dels med försäljningsmäns antagande och entledigande samt pröfning och bevakning af deras och öfriga stämpelredogörarens uppördssäkerheter dels ock med de inventeringar, som författningenslignat skulle förrättas hos dessa försäljningsmän och redogörare. På statskontoret skulle däremot ankomma, att från länsstyrelserna mottaga vederbörliga anmälningar om antagna försäljningsmän samt om beloppet af den säkerhet, som af hvarje försäljningsman och redogörare blifvit till länsstyrelsen aflämnad och af densamma godkänd; att öfver allt detta föra nödiga anteckningar; att på ingående rekvisitioner, i mån af gjorda inbetalningar eller ställd säkerhet, tillhandahålla äfven utom Stockholm boende försäljare och redogörare erforderliga stämplat; att omedelbart från hvarje försäljningsman och redogörare mottaga inkommande redogörelse och låta granska densamma med

ledning jämväl af instrumenten öfver de af Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande förrättade inventeringar, hvilka instrument det alltså borde åligga Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande att genast öfversända till statskontoret; samt att afgifva och till kammarrätten öfverlämna verifierad årsredogörelse öfver rikets hela stämpeluppbörd.

Under återopande af dessa sina uttalanden afgaf statskontoret förslag till ändrad lydelse af 33 och vissa andra paragrafer af då gällande stämpelförordning.

I det yttrande till statsrådsprotokollet för den 3 april 1908, som finnes fogadt vid Eders Kungl. Maj:ts proposition till samma års Riksdag med förslag till förordning angående stämpelafgiften, förklarade jag, att jag funnit de af statskontoret föreslagna ändringar i berörda paragrafer dels ansluta sig till de förändrade anordningar i afseende å länsstyrelsernas kassarörelse, hvilka skulle blifva en följd af antagandet af Eders Kungl. Maj:ts förenämnda nådiga proposition angående löne-reglering för landsstaterna i länen, dels ock i öfrigt vara lämpliga; och ansåg jag mig därför böra för min del i sak biträda hvad statskontoret sålunda förordat. Vidkommande det väckta spörsmålet, huruvida för de med afseende å postgång alltför aflägsset från hufvudstaden belägna länen särskilda stämpelförråd skulle kunna inrättas, där sådant undantagsvis pröfvades nödigt, trodde jag mig finna, att äfven med den af statskontoret föreslagna affattningen af 33 § i förordningen angående stämpelafgiften, afseende sättet för stämplarnas tillhandahållande, en anordning sådan som den af chefen för civildepartementet antydda kunde af Eders Kungl. Maj:t anbefallas, om och när helst sådana stämpelförråd skulle visa sig vara af behovet påkallade. I anledning häraf syntes det mig icke erforderligt, att särskildt stadgande i sådan riktning infördes i den nya stämpelförordningen.

Eders Kungl. Maj:ts proposition affattades i enlighet med hvad jag i ämnet föreslagit.

Ur propositionen ang. anvisande af anslag till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret.

I sitt ofvanberörda utlåtande den 16 mars 1908 yttrade sig statskontoret äfven i fråga om den förstärkning af ämbetsverkets arbetskrafter, som skulle finnas erforderlig till följd af de ökade göromål, hvilka genom omförmälda förändrade anordningar beträffande stämpelväsendet skulle komma att påläggas statskontoret.

Efter att hafva erinrat, hvad statskontoret i sitt omförmälda underdåniga utlåtande den 24 december 1907 anfört angående nu tillämpad anordning i afseende å distributionen af punschstämplar, meddelade statskontoret, dels att enligt 1906 års länsräkenskaper punschstämpelförsäljningsmännens antal i hela riket nämnda år uppgått till 137, dels

ock att sedeltryckeriföreståndaren dåmera förklarar sig villig att, så vidt det blefve honom möjligt, äfven under de förändrade förhållanden, som åsyftades, ombestyras distribueringen af punschstämplarna. Under erinran att detta uttalande å sedeltryckeriföreståndarens sida vore helt personligt, ansåg sig statskontoret emellertid kunna i sina följande uttalanden utgå från det antagande, att någon förändring i afseende å sättet för punschstämplarnas distribuering icke under den närmaste tiden skulle behöfva ifrågakomma.

Statskontoret, som därefter, hvad anginge betydelsen däraf, att mellanhänderna vid stämpelförsäljningen, ränterierna, borttoges, åberopade innehållet i sitt omförmälda utlåtande af den 24 december 1907, erinrade vidare, att stämpelgöromålen inom detta ämbetsverk för det dåvarande ombestyrdes närmast af stämpelkassören. Såsom dennes kontrollant fungerade den å inkomst-, fond- och stämpelbyrån anställde revisorn och bokhållaren, hvilkens hufvudsakliga arbete emellertid fölle inom andra områden för denna byrås verksamhet. Enär statskontorets fondförvaltning alltjämt tenderade att svälla ut, och enär den dag antagligen icke vore långt aflägsen, då nämnde revisor helt behöfde tagas i anspråk för de byråns göromål, hvilka låge utanför stämpelväsendet, blefve det enligt statskontorets åsikt icke möjligt att lägga på byråns ordinarie personal de högst väsentligt ökade göromål, som skulle blifva följden af de föreslagna förändringarna inom stämpelväsendet.

Det låte sig, fortsatte statskontoret, visserligen icke göra att fullt öfverblicka och rätt bedöma den inverkan, som de föreslagna förändringarnas genomförande kunde komma att för framtiden utöfva på arbetet inom statskontoret; men då dädanefter stämpelrekvirenternas antal skulle blifva mer än sexdubbladt och stämpelrekvisitionernas antal skulle stiga i en ännu mycket större skala, samt då statskontoret icke borde underlåta att redan då taga hänsyn till den ökning i arbete, som för statskontorets vidkommande vore att motse efter införande af stämpelafgift vid öfverlåtelse af fondpapper, hade statskontoret ansett sig äga all anledning antaga, att det under den närmaste tiden skulle behöfvas till förstärkning af arbetskrafterna å inkomst-, fond- och stämpelbyrån dels en stämpelkassakontrollant med aflöning, motsvarande den, som tillkomme ordinarie tjänsteman af första graden, eller 4,000 kronor, dels ett ständigt amanuensbiträde åt stämpelkassören med arfvode af 2,000 kronor för år räknadt, dels ock en uteslutande för stämpelkontoret afsedd vaktmästare med arfvode af 1,000 kronor om året.

I afseende å den föreslagna stämpelkassakontrollantens göromål tillade statskontoret, att denne tjänsteman skulle hafva att bland annat granska och sammanfatta alla inkommande stämpelredogörelser, ett arbete,

som då, hvad hvarje län beträffade, tillhörde länsbokhållaren och som i statsrådsprotokollet till nådiga propositionen angående lönereglering för landsstaterna ansetts för hvarje länsbokhållare taga i anspråk i det närmaste en hel månad.

Statskontoret, som föreställde sig, att det skulle vara mindre lämpligt att för det dåvarande fastslå någon viss uppdelning af det erforderliga anslagsbeloppet, hemställde, att hos Riksdagen måtte äskas ett på de gjorda beräkningarna grundadt extra anslagsbelopp af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret, samt att, om detta anslag blefve beviljad, statskontoret måtte erhålla befallning att till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till användande af de anvisade medlen.

I det anförande till statsrådsprotokollet för den 3 april 1908, som finnes bilagdt Eders Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande af ett anslag å extra stat till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret, förklarade jag, att af hvad i statskontorets utlåtande blifvit anfördt jag för min del funnit ådagalagdt, att de förändringar i afseende å stämpelväsendet, som skulle blifva en omedelbar följd af länsstyrelsernas frigörande från all befattning icke blott med distribueringen af de olika slagen af stämplor utan äfven med granskningen af stämpelförsäljningsmäns och öfriga stämpelredogörares räkningar, måste för statskontorets inkomst-, fond- och stämpelbyrå medföra en högst betydlig ökning i arbetsbördan. Det syntes mig därför icke förefinnas någon anledning antaga, att de af statskontoret gjorda beräkningarna af behovet vare sig af ökad arbetskraft eller af ökad anslag skulle vara för högt tilltagna, och hemställde jag fördensskull, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att, under förutsättning att landtränteriernas bestyr med stämpelväsendet komme att, såsom föreslaget blifvit, öfverflyttas till statskontoret från och med år 1909, å extra stat under sjunde hufvudtiteln för samma år uppföra ett anslag af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret.

I öfverensstämmelse därmed affattades ock propositionen i ämnet.

Dispositio-
nen af 1909
års anslag till
förstärkning
af arbetskraf-
terna inom
statskonto-
ret.

Riksdagen anmälde i skrifvelse den 1 juni 1908 att, då Riksdagen enligt skrifvelse samma dag angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjätte hufvudtitel beslutit landtränmästartjänsternas indragning samt en förutsättning för denna omorganisations genomförande vore, att landtränteriernas bestyr med stämpelväsendet öfverflyttades till statskontoret, Riksdagen, då den förstärkning i detta ämbetsverks arbetskrafter, hvartill anslag äskats, endast måste anses såsom en nödvändig

följd af Riksdagens ofvanberörda beslut, samt Riksdagen icke haft något att erinra mot det för ändamålet begärda anslagets belopp, å extra stat för år 1909 uppfört ett anslag af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret.

Sedan statskontoret anbefallts att inkomma med förslag rörande användningen af berörda anslag, anförde statskontoret i underdånigt utlåtande den 5 november 1908, att ingenting förekommit, som kunde gifva statskontoret anledning att föreslå annan disposition af de beviljade anslagsmedlen, än den som i underdåniga utlåtandet den 16 mars 1908 angifvits såsom lämplig, men att det för stämpelkassakontrollanten afsedda årsarfvodet syntes böra minskas med ett belopp, i rundt tal motsvarande den pensionsavgift, ordinarie tjänsteman af första graden hade att enligt lagen angående civila tjänst innehafvares rätt till pension vidkännas eller 81 kronor 40 öre för år räknadt, samt att den därigenom uppkommande besparingen skäligen borde användas till höjning af vaktmästararfvodet.

Genom nådigt bref den 27 november 1908 bemyndigade Eders Kungl. Maj:t statskontoret att till tjänstgöring å dess inkomst-, fond- och stämpelbyrå under år 1909 anställa en stämpelkassakontrollant med arfvode af 3,900 kronor, en amanuens med arfvode af 2,000 kronor och en vaktmästare med arfvode af 1,100 kronor, allt för år räknadt; och skulle nämnda arfvodesbelopp utgå af oförmälda extra anslag å 7,000 kronor.

Enär de omständigheter, hvilka föranledde behovet af ifrågasvarande anslag för år 1909, måste antagas i samma mån föreligga jämväl under år 1910, anhöll statskontoret i särskild underdånig skrifvelse den 5 november 1908, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen att för ifrågasvarande ändamål å extra stat för år 1910 anvisa ett anslag å 7,000 kronor.

Med bifall härtill föreslog Eders Kungl. Maj:t 1909 års Riksdag och beslöt äfven Riksdagen att till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret på extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 7,000 kronor.

Innan detta Riksdagens beslut fattats, hade emellertid statskontoret i underdånig skrifvelse den 22 januari 1909 anmält behovet af ytterligare arbetskrafter utöfver dem, som genom användande af 1909 års förenämnda anslag bereds ämbetsverket. Med erinran att vid 1909 års ingång personalen å stämpelkontoret utgjordes af: stämpelkassören, stämpelkassakontrollanten, en amanuens och en vaktmästare, anmälde sålunda statskontoret, hurusom det genast visat sig, att kassörsgörömlen icke kunde ombesörjas af endast en person, hvadan stats-

*Statskontorets
skrifvelse den
22 januari
1909.*

kontoret måst vid stämpelkassörens sida ställa en biträdande kassör; och då äfven denna ökning af arbetskrafterna å stämpelkontoret snart befunnits otillräcklig, återstod för statskontoret ingen annan utväg än att förordna ännu en biträdande stämpelkassör samt att ställa till stämpelkassakontrollantens förfogande ett kvinnligt extra biträde.

Dessa nu omförmälda åtgärder hade måst af statskontoret vidtagas utan att Eders Kungl. Maj:ts bemyndigande därtill hunnit inhämtas, enär särskildt de för domstolarnas behof afsedda stämplarnas expedierande icke kunnat fördröjas längre än som i allt fall blifvit oundgängligen nödigt.

I hvad mån den för det dåvarande å stämpelkontoret anställda personal kunde blifva äfven för framtiden erforderlig, läte sig enligt statskontorets mening icke då förutsägas.

Vid denna frågas besvarande syntes emellertid böra komma i betraktande, att antalet konti i liggaren öfver stämpelförsäljningsmännen i riket, utom försäljningsmän för kortstämplar, då vore 564, däraf för stämplars enligt förordningen angående stämpelafgiften 382, för punschstämplar 109 och för stämplars vid öfverlåtelse af fondpapper 73; att till statskontoret dagligen inginge flera eller färre anmälningar om förändringar i de af dem ställda säkerheterna; att inkommande stämpelrekvisitioner oftast kräfde omedelbar och skyndsam handläggning; att endast framtagandet och uppräknandet af de olika stämpelsorter och valörer, som en enda rekvisition omfattade, kunde för kassören medföra timplångt arbete; att afsevärd tid äfven måste anslås icke blott till stämpeljournalernas förande och årsredogörelsernas upprättande samt de månatligen återkommande inventeringarnas anställande utan äfven till öfverslag af det behof af stämpelförrådets komplettering, som måste tillgodoses genom tid efter annan skeende beställningar af papper och stämpeltryck; samt att dessa stämplars representerade betydande penningvärden, hvadan kassörerna kunde hafva rätt att fordra tillräckligt rådrum vid handläggningen af sina göromål.

Statskontoret vågade fördenskill icke förutsätta, att framtiden skulle medföra varaktig minskning i det behof af arbetskrafter för stämpelgöromålen, som för det dåvarande gjorde sig gällande.

I anslutning till hvad som sålunda anförts, hemställde statskontoret, att till dess förfogande måtte ställas de medel, som utöfver förut anvisade vore behöfliga för arbetskrafternas förstärkande å stämpelkontoret; och förklarade sig statskontoret anse aflöningen åt den ene biträdande stämpelkassören, om hvars behöflighet äfven för framtiden tvekan inom statskontoret icke förefunnes, böra utgå med minst samma belopp, som bestämts

för stämpelkassakontrollanten, eller 3,900 kronor för år räknadt, men att aflöningen åt den andre biträdande stämpelkassören, hvars anställning för det dåvarande finge anses mera tillfällig, borde kunna begränsas till 3,000 kronor, likaledes för år räknadt. Hvad slutligen vidkomme ersättningen till det kvinnliga extra biträdet, hvars tjäntgöringstid tills vidare vore fastställd till 2 $\frac{1}{2}$ timmar om dagen, borde denna, under förutsättning af nämnda tjänstgöringstid, icke sättas lägre än till 60 kronor i månaden men, därest tjänstgöringstiden ökades, höjas i samma mån, dock icke utöfver 100 kronor i månaden.

Från statskontorets beslut i ärendet var föredraganden, statskommisarien C. G. Sylvan, i så måtto skiljaktig, att han ansåg aflöningen jämväl till den föreslagne andre biträdande stämpelkassören icke böra utgå med lägre belopp än 3,900 kronor för år räknadt, helst ett dylikt förordnande utslöte möjligheten för den förordnade att genom regelbunden tjänstgöring å annat håll öka sina inkomster.

I själfva hufvudfrågan var statskommisarien Chr. L. Tenow skiljaktig.

Han ansåg, att en helt annan arbetsfördelning måste under de nya förhållandena införas på stämpelkontoret, om detta skulle förmå att på ett för allmänheten tillfredsställande och för staten ekonomiskt sätt ombesörja stämpelexpeditionen. Det vore uppenbart, att en arbetsmetod, som kunnat vara lämplig och möjlig på en tid, då kontoret hade haft att besörja en jämförelsevis ringa detaljexpedition och i stort sedt vore en hufvudexpedition, som hade att förse ett antal detaljexpeditioner, icke utan vidare kunde förutsättas också vara lämplig för en omfattande detaljexpedition, sedan underexpeditionerna indragits. Statskontoret hade ock i sitt underdåniga utlåtande den 24 december 1907 uttalat, att borttagandet af mellanhänderna påkallade en fullständig omläggning af statskontorets stämpelbyrå, men att statskontoret funne sig icke för det dåvarande kunna framlägga något i detalj utarbetadt förslag till en sådan omläggning och utvidgning. De förändringar, som därefter, i anledning af ränteriernas indragning, företagits å ämbetsverkets stämpelkontor, hade inskränkt sig till utvidgningar i så måtto, att nya tjänster tillsatts, utan att någon egentlig omläggning af arbetet ägt rum. Enär förhållandena syntes tendera därhän, att med den arbetsmetod och den arbetsfördelning, som dittills användts å stämpelkontoret, statsverkets kostnader komme att högst betydligt öfverskrida hvad som ursprungligen såväl af statskontoret själf som af Eders Kungl. Maj:t och Riksdagen beräknats, ansåg sig Tenow, utan att kunna fram-

lägga något detaljeradt förslag, dock böra söka bilda sig en någorlunda bestämd mening, huruvida och på hvad sätt dessa kostnader kunde begränsas.

Till frågans belysande anförde statskommissarien Tenow följande.

Före 1909 års ingång, då statskontorets detaljexpedition af stämplor endast omfattade försäljningsmännen i Stockholm, verkställdes granskning af inkomna rekvisitioner af revisorn å inkomst-, fond- och stämpelbyrån, som därvid haft att tillse, att försäljningsmannens borgen och gjorda inlevereringar af stämpelmedel täckte det rekvirerade beloppet, samt för försäljningsmännen förde särskilda konti. Därefter öfverlämnades rekvisitionen försedd med revisorns påskrift, att expedition finge äga rum, till stämpelkassören, som verkställde expeditionen. Revisorns granskningsskyldighet hade emellertid öfverflyttats på den nye stämpelkassakontrollanten, som därvid biträdades af en äfvenledes nytillsatt amanuens. Själva expeditionen af stämplorna verkställdes, efter enahanda metod som tillföre, af stämpelkassörerna, därvid den ordinarie kassören expedierade dubbla beläggningsstämplar, den först tillsatte biträdande kassören skriftstämplar och kortstämplar och den senast tillsatte enkla beläggningsstämplar, öfverlåtelsestämplar samt punschstämplar för Stockholm. Expeditionen af punschstämplar för landsorten verkställdes genom stämpeltryckeriets försorg, sedan expeditionsorder gifvits från stämpelkontoret.

Stämpelkassörerna uppräknade hvar och en för sig de olika rekvirerade stämplorna — därvid de ofta måste följa en och samma rekvisitionshandling — samt antecknade de expedierade summorna i vederbörande kassaböcker och ombesörjde, med biträde af vaktmästare, paketens afsändande med posten.

Det mest tidsödande af detta expeditionsarbete vore utan tvifvel uppräknandet af stämplorna. I kvalitativt hänseende vore detta arbete af föga betydelse. Noggrannhet, flit och fingerfärdighet vore därför erforderliga egenskaper.

Att personer med akademisk bildning sysselsattes med sådant, syntes Tenow vara ett verkligt slöseri med arbetskraft icke blott ur stämpelkontorets synpunkt utan i ännu högre grad med hänsyn till statskontorets behof af arbetskrafter i öfrigt.

Därigenom att aflöningen för de interimistiskt anställda stämpelkassörerna ansetts böra sättas relativt högt, hade det inträffat, att dessa högre aflöningsbelopp lockat amanuenser, som vore synnerligen lämpliga och dugliga på andra platser inom ämbetsverket, att söka befordran till stämpelkontoret, för hvars arbeten deras föregående utbildning

och medfödda egenskaper gjort dem, om icke mindre lämpade, så dock öfverflödigt kvalificerade, och statskontoret hade därigenom på flera punkter kommit i ett verkligt trångmål, enär brist på arbetskrafter uppstått, där kvalificerad arbetskraft vore oundgängligen af nöden.

Tenow vore böjd att tro, att arbetet å stämpelkontoret lämpligen borde omläggas sålunda, att nuvarande ordinarie stämpelkassören försettes i ställningen af hufvudkassör, som hade att ansvara för stämpelförrådet och expeditionen i stort; att, då rekvisitioner inkomme, dessa af stämpelkontrollanten underkastades en summarisk granskning mot afräkningsboken, hvilken borde uppställas efter kolumnsystem sålunda, att vederbörligt konto omedelbart utvisade hvarje försäljningsmans saldo; att rekvisitionen därpå granskades af hufvudkassören, som efter vederbörlig annotation hade att meddela expeditionsorder; att därefter själfva detaljexpeditionen, som endast bestode i stämplarnas uppräknande, paketering och afsändande med posten jämte däraf föranledd enklare bokföring, öfverlämnades åt mindre kvalificerade arbetskrafter: kvinnliga expeditriser med biträde för det tyngre arbetet af vaktmästare.

Enligt Tenows mening var det ock oundgängligt, att detaljexpeditionen till stämpelförsäljare i hufvudstaden, hvilka personligen infunne sig å stämpelkontoret, skildes från den detaljexpedition, som skulle ske genom posten.

Utan att framlägga något detaljeradt förslag, huru arbetet skulle kunna lämpligen fördelas och bedrifvas, framkastade Tenow den tanken, att stämpelhufvudkassören skulle till de föreslagna stämpelexpeditriserna mot kvitto öfverlämna stämpelförråd buntvis, och att, sedan en bunt blifvit expedierad, densamma skulle redovisas till hufvudkassören med hänvisning till anteckningarna öfver expeditionerna.

En sådan anordning skulle måhända efter undersökning befinnas tekniskt sedt ändamålsenlig därutinnan, att den komme att underlätta och därmed fortskynda expeditionen, samt genom de lägre aflöningar, man behöfde bestå kvinnliga expeditriser i jämförelse med akademiskt bildade tjänstemän, verka till nedbringande af statsverkets kostnader för denna visserligen kvantitativt betydande, men i själfva verket föga komplicerade expedition. Och det förhållandet, att stämpelexpeditionen anförtratts åt ett ämbetsverk, hvars flesta tjänstemäns kompetens dittills ansetts böra betinga akademisk examen, borde, enligt Tenows åsikt, ej utgöra hinder för användande inom ämbetsverket af personer utan sådan examen, där detta kunde ställa sig billigare för staten och icke innebure olägenheter för expeditionen.

Statskontorets
skrifvelse den
27 mars 1909
angående
företärkning af
arbetskrafterna
å stämpel-
expeditionen.

I underdånig skrifvelse den 27 mars 1909 anmälde statskontoret, att statskontoret måst vidtaga än ytterligare åtgärder för att göromålen å stämpelexpeditionen skulle komma i sin jämna och behöriga gång.

Sålunda hade statskontoret den 2 därförutgångne februari dels förordnat en af sina extra ordinarie tjänstemän att under samma månad tjänstgöra såsom biträdande stämpelkassör med fyra timmars daglig tjänstgöringsskyldighet och mot arfvode af 2,000 kronor för år räknadt dels ock tills vidare under februari månad i amanuensens ställe anställt å stämpelexpeditionen ännu ett kvinnligt biträde mot arfvode af 100 kronor i månaden; och hade statskontoret sedermera beslutit, att samma kvinnliga biträde skulle fortfarande tills vidare under mars månad vara å stämpelexpeditionen anställdt mot enahanda arfvode.

Det syntes emellertid statskontoret vara i hög grad önskligt, att rådande provisorium å stämpelexpeditionen snarast möjligt upphörde och ersattes af förhållanden, ordnade på ett mera stadigvarande och för tjänstemännen betryggande sätt än dittills kunnat ske. Statskontoret afsåge icke därmed, att nya tjänster då skulle för stämpelexpeditionens behof uppföras å ämbetsverkets ordinarie stat, ty för vidtagande af sådan åtgärd syntes tiden ännu icke vara inne. Enär emellertid medel till belopp betydligt öfverstigande de för ändamålet å extra stat anvisade blefve behöfliga, ansåge statskontoret riktigast, att redan till 1909 års Riksdag framställning gjordes om anvisande af erforderligt anslag.

Den gångna tidens erfarenhet hade, enligt statskontorets mening, gifvit vid handen, att å stämpelkassakontrollanten, hvars göromål vore icke blott mångskiftande, utan ock synnerligen maktpåliggande och ansvarsfulla, måste beredas en däremot svarande godtgörelse; och då därtill komme, att denne tjänsteman vore af sådan betydelse för sammanhållningen af hela denna afdelning af statskontorets verksamhet, att å honom borde gifvas en gent emot öfriga å stämpelexpeditionen anställda tjänstemän öfverordnad ställning, ansåge statskontoret nödigt att för honom bestämdes en aflöning, motsvarande den, som tillagts andra gradens tjänstemän inom ämbetsverket, eller 5,800 kronor, hvilket belopp dock efter afdrag för ordinarie tjänsteman påhvilande pensionsafgifter syntes kunna lämpligen afrundas nedåt till 5,500 kronor för år räknadt, hvaraf såsom tjänstgöringspenningar borde anses 1,800 kronor.

Till stämpelkassakontrollantens göromål hörde förändret af diarium, kontrollböcker, uppbördsbok, bok öfver utlämnade stämpelförlag till kassörerna, beställningsbok, afräkningsböcker och expensbok. Bland hans öfriga åligganden märktes skyldighet: att inräkna alla till förrådet inkommande nya och återlevererade gamla stämplor; att upprätta in-

strument öfver stämpelförrådet till ledning vid de månatliga inventeringarna; att granska inkommande ansökningar om afskrifning af obrukbara stämplor; att vaka öfver, att stämpelförsäljningsmännen fullgjorde föreskrifna leveranser af stämpelmedel; samt att granska försäljningsmännens årsredogörelser.

Med afseende å de göromål, som sålunda skulle tillhöra denne tjänsteman, torde den dittills använda benämningen stämpelkassakontrollant befinnas mindre lämplig och böra utbytas mot en annan, till exempel kamrerare.

Å stämpelexpeditionen funnes vid afgifvandet af statskontorets ifrågavarande skrifvelse anställda tre kassörer, af hvilka den ene hade att i detalj granska, bokföra och expediera rekvisitioner å dubbla beläggningsstämplor, den andre att vidtaga enahanda åtgärder beträffande enkla beläggningsstämplor samt punsch- och fondstämplor och den tredje att utföra samma arbete i afseende å skrifstämplor samt kortkonvolut och kortstämpelremсор. Till dessa kassörers åligganden hörde äfven dels att tid efter annan kollationera sina expeditjonsböcker med kontrollantens kontrollböcker, dels ock att noga följa minskningen af stämpelbehållningarna samt i god tid afgifva förslag till beställningar.

I fråga om det antal stämpelkassörer, som för framtiden finge anses erforderligt, ansåge sig statskontoret kunna utgå från den förutsättningen, att arbetet komme att fördelas mellan kassörerna så rättvist som möjligt, hvaraf å andra sidan borde följa lika tjänsteställning och samma aflöningsförmåner. För en å extra stat uppförd stämpelkassör borde alltså aflöningen, liksom för den å ordinarie stat uppförda, utgöra 4,500 kronor eller med afkortning och afrundning enligt förut angifna grunder 4,400 kronor, hvaraf 1,500 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar och 500 kronor såsom missräkningspenningar.

Oaktadt den korta tid, som ännu hunnit förflyta sedan den nya ordningen med stämpelväsendet infördes, icke lämnade någon säker grund för ett omdöme i denna fråga, syntes dock försök böra göras att inskränka stämpelkassörernas antal till två. Med visshet kunde emellertid förutses, att under den brådaste tiden, d. v. s. under årets bägge första och sista månader, behof af en extra kassör komme att göra sig gällande; och till statskontorets disposition måste alltså ställas därför erforderliga medel. Då ersättningen till den extra kassören syntes böra utgå efter 3,000 kronor för år räknadt, skulle för fyra månader behövas 1,000 kronor.

Med anledning däraf att fråga blifvit väckt om användande i möjligaste mån af kvinnlig arbetskraft å stämpelkontoret ansåge sig statskontoret böra erinra därom, att, då annat icke blifvit ifrågasatt än

att åtminstone en manlig kassör, motsvarande den nuvarande stämpelkassören, borde finnas anställd å stämpelkontoret, frågans innebörd åtminstone under dåvarande förhållanden hufvudsakligen inskränkte sig därtill, huruvida den ytterligare kassör, hvars anställande statskontoret förorddat, lämpligen skulle kunna ersättas af en kvinnlig funktionär. Oafsedt att förslaget åsyftade en uppdelning efter möjligast rättvisa grunder af stämpelkassörens göromål på två tjänstemän, hvilkas aflöningsförmåner därför ock syntes böra vara desamma, måste båda kassörerna, vare sig de vore manliga eller kvinnliga, sköta sina befattningar under fullt tjänstemannaansvar och sålunda vara ersättningsskyldiga för hvarje stämpelbelopp, för hvilket de på grund af felräkning eller annan orsak icke kunde redovisa. Genom deras händer ginge synnerligen stora värdebelopp, och äfven om erkännas borde, att expeditionen af stämplars icke medförde fullt samma risker för statsverket eller kassören som handterandet af kontanta penningar, kunde dock utlämnandet genom felräkning af stämplars till måhända betydliga valörer åsamka statsverket stora förluster, hvarjämte för en oredlig kassör utväg ingalunda saknades att till penningar omsätta försnillade stämplars. Äfven i fråga om en kvinnlig stämpelkassör syntes därför den allmänna regeln, att en kassörs aflöning icke borde sättas allt för låg, äga sin tillämpning, hvarför i alla händelser synnerlig besparing icke torde stå att vinna genom utbyte af den manliga kassören mot en kvinnlig. Därtill komme, att, om ock en stämpelkassörs göromål vore af jämförelsevis enklare natur, hans befattning likväl på grund af den stora noggrannhet och ordning, som erfordrades, och de betydliga värden, med hvilka han hade att röra sig, vore af maktpåliggande och ansvarsfull beskaffenhet.

Akademisk examen kunde visserligen ej anses erforderlig för kompetens till ifrågavarande kassörsbefattningar, och något hinder för meddelande af bestämmelse i sådant syfte förelåge sålunda enligt statskontorets mening icke. En dylik bestämmelse, hvarmed gifvetvis skulle åsyftas att vinna billigare arbetskrafter, vare sig manliga eller kvinnliga, för nämnda befattningar, komme likväl antagligen att sakna praktisk betydelse, då med afseende på den jämförelsevis höga aflöning, som i alla händelser borde vara förenad med sagda kassörsbefattningar, desamma måste komma att synas eftersträfvansvärda för personer, som vore anställda såsom tjänstemän i statskontoret och således examinerade.

Af hvad statskontoret anfört beträffande stämpelkassakontrollantens många göromål, ansåge statskontoret med full tydlighet framgå, att en stor del af dessa göromål icke kunde af honom själf medhinnas, utan att han måste äga till sitt förfogande nödiga biträden. Jämte det belopp

af 2,000 kronor, som för det dåvarande vore beräknadt såsom arfvode åt en amanuens, borde för detta ändamål finnas att tillgå 1,200 kronor till aflönande af ett kvinnligt biträde. Amanuensen borde vara så kvalificerad, att han vid förfall för stämpelkassakontrollanten kunde, i händelse så skulle finnas behöfligt, bestrida dennes tjänst. Slutligen och då statskontorets ordinarie anslag till vikariatsersättning m. m. icke lämnade tillgång till några af den på stämpelexpeditionen anställda extra personalen föranledda utgifter af berörda slag, borde äfven ett mindre belopp, förslagsvis 300 kronor, beräknas för dylika vikariatsarfvoden.

I afseende å vaktmästarens årsarfvode, 1,100 kronor, ansåg statskontoret för det dåvarande ingen förändring vara att föreslå.

De ändrade anordningarna i fråga om denna personal och dess aflöningsbelopp borde enligt statskontorets mening bringas i tillämpning från och med den 1 juli 1909.

Statskommisarijen Tenow uttalade jämväl vid ärendets behandling i statskontoret den 27 mars 1909 en skiljaktig mening. Under hänvisning till sitt särskilda yttrande vid frågans behandling inom statskontoret den 22 januari 1909, framhåller Tenow, hurusom hans yrkande om en förändring af arbetsmetoden och en annan fördelning af arbetet å nämnda stämpelkontor sedermera i viss mån tillmötesgått. Detta framginge af en promemoria, som afgifvits af kamreraren Johan V. Stenbeck och som funnes handlingarna bilagd. Det arbetssystem, som denne infört å kontoret och som visat sig effektivt, vore afpassadt efter den nuvarande personalens sammansättning.

I sin uppfattning om den kompetens, personalen å stämpelkontoret borde äga, hade Tenow icke i någon mån rubbats af hvad statskontoret i sin nämnda dag beslutade underdåniga skrifvelse anført. Det tjänstemannaansvar, hvarom här vore fråga, kunde utan tvifvel utkrävas lika väl af kvinnliga kassörer som af manliga.

Majoriteten i statskontoret förmenade, att frågans innebörd i själfva verket vore ringa, enär det icke ifrågasattes anslag för mer än en ytterligare kassör. Enligt Tenows mening funnes det dock icke stor sannolikhet för att det i framtiden, helst om stämpelbeskattningen, såsom antagligt vore, vidare utvecklades, komme att stanna vid blott två stämpelexpeditörer. Statskontoret hade under den gångna delen af året haft flere anställda och äfven i föreliggande skrifvelse beräknade statskontoret, att under åtminstone en del af året ytterligare en vore erforderlig. Tenow ansåge det därför vara af vikt att från början träffa sådana anordningar, att de stegrade kraf, som med visshet icke skulle

uteblifva, kunde fyllas utan större kostnader för statsverket än som vore oundgängligen nödvändigt. Rent formellt sedt vore det visserligen endast fråga om provisoriska åtgärder, men de åtgärder, som vidtoges, blefve grundläggande för den fortsatta utvecklingen. Om aflöningen för stämpelexpeditorstjänsterna bestämdes till belopp, som afpassats efter innehafvarnas akademiska examen, kunde man med visshet förutsäga, att en ändring däri icke kunde vidtagas, då flera expeditörer framdeles måste anställas.

Statskontorets majoritet, framhöll Tenow, afvisade icke längre den af Tenow framkastade tanken på ett eftergifvande, hvad stämpelkontorets tjänstemän beträffade, af de för öfriga tjänstemän i statskontoret föreskrifna kompetensvillkoren. Men statskontoret funne ett skäl för bibehållande af de dåvarande kompetensfordringarna i den omständigheten, att å kontoret funnes en ordinarie första gradens tjänsteman anställd såsom stämpelkassör. Då det föreliggande förslaget afsåge uppdelande efter möjligast rättvisa grunder af denne ordinarie stämpelkassörs göromål på två tjänstemän, ansåge majoriteten, att aflöningsförmånerna för dem båda borde vara desamma.

Däremot ville Tenow emellertid invända, att det icke kunde anses ligga någon orättvisa i att den ene stämpelkassören komme att tills vidare under sin återstående tjänstetid betraktas som om han befunne sig på öfvergångsstat med den honom en gång, under andra tjänsteförhållanden, tillerkända högre aflöningen, under det att den andre uppburde en mindre, efter arbetets art och kompetensfordringarna afpassad aflöning.

I sin reservation den 22 januari 1909 hade Tenow föreslagit, att stämpelkassakontrollanten och stämpelkassören skulle bibehållas såsom sidoordnade första gradens tjänstemän. Sedan emellertid ett system för arbetet å stämpelkontoret sedermera blifvit genomfördt och enligt detta system stämpelkassakontrollanten intoge en öfverordnad ställning, hade Tenow intet att erinra mot kontrollantens uppförande som tjänsteman i andra lönegraden. Denna omständighet stärkte dock snarare än försvagade Tenows yrkande, att de under stämpelkamreraren ställda stämpelkassörstjänsterna eller, såsom de med större skäl syntes böra benämnas, expeditörstjänsterna besattes med kvinnliga tjänstemän.

Expeditorstjänsterna borde enligt Tenows mening besättas med personer, som genomgått högre läroverk för kvinnlig ungdom eller aflagt realskolexamen samt, eventuellt, handelsskola eller bokföringskurs. De borde förut hafva tjänstgjort vid expeditioner hos enskilda firmor och där vunnit vana vid ordning och bokföring. Aflöningen syntes icke

behöfva sättas högre än 2,000 kronor med tillägg af 500 kronor såsom missräkningspenningar.

Den promemoria, hvarom statskommissarien Tenow i sin reservation talar, afgafs af kamreraren Stenbeck, efter det denne en kortare tid varit förordnad till stämpelkassakontrollant.

I denna promemoria har Stenbeck, med förmälan att han i sitt förordnande ansett ligga inneslutet ett berättigande att i viss mån taga ledningen inom byrån, meddelat, att han å stampelexpeditionen infört följande arbetsordning:

1) Alla inkommande ärenden utan undantag gå först till kontrollanten.

2) Inkomna rekvisitioner öfverlämnas af honom till ett af de kvinnliga biträdena för införande i byråns diarium.

3) Därefter granskas rekvisitionens öfverensstämmelse med tillgängliga uppgifter om rekvirentens borgen samt saldot mellan hans insättningar och värdet af erhållna stämplat. Därefter förses rekvisitionen med ett s. k. reversalnummer i löpande följd samt med påskriften: utlämnas.

4) Lämnas rekvisitionen till ett kvinnligt biträde för införande i kontrollböckerna.

5) Utlämnas rekvisitionen till de olika kassörerna för expediering.

6) Sedan dessa detaljgranskat rekvisitionen och infört dess poster i sina mot kontrollböckerna svarande expeditionsböcker samt verkställt expeditionen, anmäla de densamma till kontrollanten med angifvande af reversalnummer och värdesumma, hvarefter kontrollanten afför expeditionen i sitt diarium.

7) Sedan samtliga kassörerna anmält sina respektive delar af expeditionen, afföres densamma i sin helhet af kontrollanten i hans diarium, i hvilket äfven

8) införes det datum, då rekvirentens kvitto återkommer.

För att sätta kontrollanten i stånd att ständigt hafva herravälde öfver expeditionens gång, hade Stenbeck uppgjort ett diarium för kontrollantens eget bruk, så uppställt att af detsamma efter vederbörliga afprickningar med tydlighet kunde framgå följande förhållanden, nämligen att rekvisitionen blifvit införd i kontrollböckerna, att vederbörande kassör anmält expeditionen såsom färdig, samt därjämte dels positivt hvilka stämplat som expedierats, men äfven negativt hvilka som resterade.

Från vissa kolumner i diariet skulle, anföres vidare i promemorian, kontrollanten efter tid och lägenhet i afräkningsböckerna debitera de olika rekvirenterna för de utlämnade stämplatarnas värde. Krediteringen

för insatta medel skedde från de inkomna reversalen, som tillhandahölles af kamreraren i räntekammaren.

Arbetsfördelningen mellan kassörerna hade ordnats så, att kassörerna granskade, bokförde och expedierade, kassören n:r 1 (den ordinarie kassören) rekvisitioner å dubbla beläggningsstämplar, kassören n:r 2 rekvisitioner å enkla beläggningsstämplar samt punsch- och fondstämplar, samt kassören n:r 3 rekvisitioner å skrifstämplar samt kortkonvolut och stämpelremsor. För detta ändamål hade de mottagit hvar sitt mindre förråd af de olika stämpelsorterna, hvilket i mån af behof kompletterades från det s. k. magasinet, som endast kunde öppnas af endera af dem och kontrollanten i förening. Uttagningarna annoterades af kontrollanten i »uttagningsboken», där de äfven borde kvitteras af kassörerna. Kassörerna borde tid efter annan kollationera sina expeditionsböcker med kontrollantens kontrollböcker. Likaså borde de nogsamta följa minskningen af stämpelbehållningen och i tid inkomma med förslag till beställningar.

Bokföringen hade så ordnats, att kassörerna endast förde sina expeditionsböcker, hvaremot kontrollanten syntes blifva nödgad att föra, förutom ofvannämnda diarium, följande böcker:

- 1) Kontrollböcker, likalydande med kassörernas nyssnämnda expeditionsböcker.
- 2) En bok för stämpelleveranser vare sig de utgjorde nytryck från sedeltryckeriet eller återlevereringar från försäljningsmän.
- 3) En bok för utlämnade stämpelförslag till kassörerna.
- 4) En expensbok och, enligt hvad upplyst blifvit,
- 5) en beställningsbok för kontroll å sedeltryckeriets leveranser, samt slutligen
- 6) afräkningsböcker med stämpelförsäljningsmännen.

Bland kontrollantens åligganden i öfrigt torde komma att ingå:

- 1) Skyldighet att inräkna alla till »magasinet» inkommande nya och återlevererade gamla stämplat samt att till kassörerna uträkna de, till fyllande af deras expeditionsförråd, erforderliga stämpelsorterna.
 - 2) Skyldighet att granska inkommande ansökningar om afskrifningar af för sitt ändamål obrukbara stämplat enligt 47 § af 1908 års stämpelförordning.
 - 3) Skyldighet att verkställa de i 48 § gifna föreskrifterna angående uppbördsredogörelse m. m.
 - 4) Skyldighet att kontrollera försäljningsmännens årsräkningar.
- Otvifvelaktigt borde, fortsattes det i promemorian, kontrollanten af kassörerna och de kvinnliga biträdena kunna påräkna hjälp vid en

afsevärd del af de åligganden, som pålagts honom, men hans ställning blefve i hvarje fall så ansvarsfull och af sådan betydelse för sammanhållningen af det hela, att honom borde gifvas en öfverordnad ställning.

Utän tvifvel skulle, med hänsyn till de mera maskinmässiga uppgifterna å byrån, kvinnlig arbetskraft i ganska stor utsträckning med fördel kunna användas. Då det emellertid, såvida gällande föreskrifter om kompetens för erhållande af kassörstjänsterna skulle bibehållas, syntes billigt, att dessa samtliga gjordes till ordinarie, dess hellre som deras innehafvare genom sitt speciella arbete i väsentlig grad förminskade sina utsikter till befordran till annan ordinarie tjänst, torde det böra tagas i öfvervägande, huruvida icke åtminstone en manlig amanuensbefattning borde bibehållas för fyllande af de närmaste vikariatsbehofven.

Statskontoret gjorde vidare i särskild underdånig skrifvelse den 27 mars 1909 framställning i fråga om behofvet af en extra byråchef inom ämbetsverket, uti hvilken skrifvelse anfördes följande.

*Statskontorets
skrifvelse den
27 mars 1909
ang. anslag till
en extra byrå-
chef.*

Oaktadt statskontorets ämbetsverksamhet under de senaste årtiondena varit stadd i en jämn och stark utveckling och ehuru i följd af arbetets ökning flera nya tjänster å ordinarie stat tillkommit, vore antalet byråchefer ännu detsamma som bestämdes vid 1876 års reglering af ämbetsverket eller tre. Visserligen hade tid efter annan åtgärder vidtagits i syfte att bereda byråcheferna någon lättnad i dem åliggande föredragningsskyldighet och därmed förenade bestyr. Sålunda lämnade Kungl. Maj:t redan den 8 december 1876, eller samma dag som ny lönestat fastställdes, medgifvande för statskontoret att under högst sex veckor årligen mot ersättning från anslaget till vikariatsersättning m. m. förordna en extra föredragande; och sedan genom beslut vid 1899 års riksdag å ämbetsverkets stat från och med år 1900 uppförts en ny ordinarie tjänst af andra graden, hvars innehafvare skulle vara kamrerare å inkomst-, fond- och stämpelbyrån, hade genom nådig kungörelse den 22 september 1899 i då gällande instruktion för ämbetsverket föreskrifvits, att det skulle åligga denne kamrerare att, utom öfriga honom tillkommande göromål, bereda och med enahanda rätt och skyldighet som byråchef föredraga sådana till nämnda byrå hörande anordningsmål, som enligt statskontorets bestämmande kunde för dylikt ändamål varda till honom öfverlämnade af chefen för byrån. På grund af denna bestämelse, hvilken intagits jämväl i den senast utfärdade instruktionen af den 18 oktober 1907, hade till nämnda tjänstemans åligganden hört äfven föredragning af alla ärenden rörande anordnande af medel från de å riksstaten uppförda anslagen för utdikningar och vattenaftappningar,

för bro- och hamnbyggnader samt för förbättring och nyanläggning af vägar. Genom sist åberopade instruktion hade jämväl sekreteraren förklarats skyldig att, i den mån hans sekreterargöromål det medgäfvde och statskontoret funne sådant lämpligt och behöfligt, biträda med beredning och föredragning af visst ärende eller viss grupp af ärenden, som enligt statskontorets bestämmande öfverlämnades till honom af vederbörande byråchef.

Medelst anlitande af de utvägar, som sålunda stått till buds, hade statskontoret sökt att, så vidt möjligt varit, utan allt för långa dröjsmål besvara de nådiga remisser, hvilka blifvit för utredning och utlåtande dit öfverlämnade, samt jämväl i öfrigt nöjaktigt tillgodose de alltjämt stegrade kraf, som ställts och ställdes på statskontorets förmåga af arbetsprodukt inom dess skilda verksamhetsområden.

Under senare tiden hade emellertid, särskildt genom pensionsärendenas ökning, nya stora lånefonders tillkomst, stämpelväsendets starka utveckling samt det förändrade sätt för stämplarnas tillhandahållande, som blifvit en omedelbar följd af ränteriernas indragning, tillförts statskontorets inkomst-, fond- och stämpelbyrå en mängd nya göromål af mer eller mindre kräfvande art, utan att, hvad föredragandena af de till denna byrå hörande ärendena vidkomme, någonting mera verksamt åtgjorts för att lätta deras redan förut stora och ansvarsfulla arbetsbörd. Behovet af en uppdelning och omläggning af göromålen hade dock numera blifvit så trängande, att dess tillgodoseende icke längre kunde uppskjutas, utan att sådant komme att menligt inverka på det utförda arbetets beskaffenhet och göromålen behöriga gång och det vore medvetandet härom, som nödgade statskontoret att inför Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag till de åtgärder, som enligt statskontorets mening snarast möjligt borde vidtagas för att afhjälpa de olägenheter, hvilka i ofvanberörda hänseende redan uppstått och alltfört vore att emotse.

Till stöd för det förslag om ökning af föredragandenas antal, som sålunda afgifvits, åberopade statskontoret jämväl tidigare gjorda uttalanden i samma riktning och bland dessa särskildt innehållet i statskontorets underdåniga utlåtanden af den 9 juni 1905 angående förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet och den 22 i samma månad angående ny lönereglery för ämbetsverket.

Uti det förra af dessa utlåtanden hade statskontoret fäst uppmärksamhet därå, att statskontorets befattning med pensionsärenden skulle genom antagande af den pensionslag för civila tjänst innehafvare, hvartill förslag då förelåg, väsentligen utvidgas, men att denna ökning

i göromål icke skulle kunna läggas på någon af byråerna i statskontoret utan att vederbörande föredragande på ett eller annat sätt bereddes en motsvarande lättnad genom befrielse från annan föredragningsskyldighet.

I utlåtandet af den 22 juni 1905 hade statskontoret, under framhållande af den stora ökning af de inkomna målens och särskildt de nådiga remissernas antal, som efter omregleringen år 1876 ägt rum, anført, att det, för att hålla balanserna nere, blefve nödvändigt att, om icke omedelbart så dock i en snar framtid, tänka på inrättandet af ytterligare en ledamotsplats i statskontoret och att detta i all synnerhet skulle blifva händelsen, om pensionsväsendet i den utsträckning, som af pensionskommittén föreslagits, komme att påläggas statskontoret, och om den redan då synnerligen betungande fondförvaltningen komme att än ytterligare ökas.

För att i någon mån antyda, i hvilken grad göromålen inom statskontoret i allmänhet och särskildt inom inkomst-, fond- och stämpelbyrån under de senare åren ökats, ville statskontoret, anför ämbetsverket vidare i förevarande underdåniga skrifvelse den 27 mars 1909, meddela, att antalet till ämbetsverket inkomna nådiga remisser, som ännu år 1904 varit begränsadt till 440, hvaraf på chefens för inkomstbyrån föredragning kommit 223, sedermera år efter år stigit, så att hela antalet år 1908 varit icke mindre än 743, hvaraf 357 tillhört chefens för inkomstbyrån föredragning. Under det de af statskontoret förvaltrade fondmedlen vid början af år 1900, då kamrerartjänsten å inkomstbyrån tillkommit, uppgått till 49,897,707 kronor 43 öre, fördelade på 48 fonder med 777 låne- eller förskottskonti, utvisade motsvarande siffror vid början af år 1909 en fondmedelsumma af 115,725,495 kronor 85 öre, fördelade på 68 fonder med 1,784 låne- eller förskottskonti.

Den betydande ökning i byråns göromål, som uppstått därigenom att statskontoret från och med år 1909 hade att till alla stämpelförsäljningsmän och redogörare inom hela landet expediera stämplat och som föranlett att personalen å stämpelexpeditionen flerdubblats, hade gifvetvis i sin mån bidragit till ökad arbete äfven för chefen för ifrågasvarande byrå.

Af hvad anfördt blifvit ansåge statskontoret ostridigt framgå, att för såväl chefen som kamreraren å inkomst-, fond och stämpelbyrån göromålen dåmera så ökats, att dessa tjänstinnehafvare måste, hvar för sig på ett stadigvarande sätt befrias från en del af dessa göromål, samt att, då äfven för de bägge andra byråcheferna i ämbetsverket göromålen under senare åren i högst afsevärd grad ökats, det tillfälliga biträde af extra föredragande, som medgifvits genom nådiga brefvet den

8 december 1876, väl behöfde helt tagas i anspråk för sistnämnda bägge byråchefers räkning.

Statskontoret finge alltså föreslå,

att från chefens för inkomstbyrån föredragning måtte borttagas:

1:o) alla pensionsfrågor, hvilka, främmande för denna byrås egentliga uppgifter, på sin tid dit öfverflyttats endast i syfte att dymedelst utjämna arbetsbördan de tre byråerna emellan; och — därest sådant skulle visa sig erforderligt och kunna låta sig göra —

2:o) stämpelärendena;

att kamrerarens å inkomstbyrån föredragningsskyldighet beträffande de ofvan angifna anordningsmålen, hvilka till sin natur icke skilde sig från andra utgifter å de på riksstaten uppförda anslagen, hädanefter måtte upphöra, samt

att dessa tvenne, eventuellt trenne, grupper af ärenden måtte öfverflyttas på en extra byråchef.

Efter genomförandet af en sådan förändring skulle, enligt hvad statskontoret hölle före, å ena sidan för såväl chefen som kamreraren å inkomstbyrån i allt fall komma att återstå göromål, hvilka både till mängd och betydighet väl motsvarade hvad som skäligen kunde af en hvar af dem fordras, och å andra sidan full sysselsättning beredas den person, hvilken komme att öfvertaga nämnda ärenden.

Statskontoret, som icke ansåge sig för det dåvarande böra föreslå uppförande å ordinarie stat af full aflöning till en ny statskommissarie, hemställde, att för en extra byråchef måtte till utgående från och med den 1 juli 1909 å extra stat anvisas en årlig aflöning till belopp motsvarande — med afdrag för den afgift för egen pensionering, som det ålåge statskommissarie och byråchef utan ålderstillägg att betala, samt med afrundande af slutsumman nedåt — den för sådan tjänstinhafvare nu å ordinarie stat uppförda eller 7,700 kronor, hvaraf 2,500 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar.

Vid underdånig föredragning den 23 april 1909 af statskontorets sälunda gjorda framställningar framhöll jag för egen del, att de föreslagna nya anordningarna vore i och för sig så omfattande och tillika i ämbetsverkets nuvarande organisation så ingripande, att det icke syntes mig lämpligt, att frågan i dess dåvarande skick förelades Riksdagen till pröfning, allrahelst då inom ämbetsverket skilda meningar angående de föreslagna nya anordningarna gjort sig gällande. För vinnande af ytterligare utredning syntes mig ärendet lämpligen böra öfverlämnas till den af Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 tillsatta löne-

regleringskommittén, som afgifvit förslag med afseende å den för statskontoret nu gällande reglering. Då emellertid hvad statskontoret i öfverförädlade skrivelser anført torde tillfullo ådagalägga, att en förstärkning af arbetskrafterna inom ämbetsverket i fråga om inkomst-, fond- och stämpelbyrån vore oafvisligen nödvändig, hemställde jag, att, innan ärendet remitterades till sagda kommitté, statskontoret måste anbefallas att inkomma med förslag till provisoriskt ordnande af förevarande fråga under år 1909.

Denna min hemställan vann Eders Kungl. Maj:ts bifall.

Dylikt förslag har statskontoret i underdånig skrivelse den 13 maj 1909 afgifvit samt därvid, hvad först stämpelexpeditionen vidkomme, anført, att statskontoret vid sin begäran om ett ytterligare anslag för detta ändamål under år 1909 utgått från förutsättningarna dels att det å extra stat för året uppförda anslaget af 7,000 kronor skulle behöfva i sin helhet tagas i anspråk redan under årets förra hälft, dels ock att från och med den 1 juli å nämnda expedition skulle finnas anställd en extra personal, bestående af:

stämpelkassakontrollant (kamrerare) med årsaflöning	5,500	kr.
extra stämpelkassör	»	4,400 »
amanuens	»	2,000 »
kvinnligt biträde	»	1,200 »
vaktmästare	»	1,100 »

samt att för tillfällig stämpelkassör och vikariatsarf-voden kunde beräknas ett medelsbehof för år af 1,300 »

Den plan till fastare ordnande af göromålen å stämpelexpeditionen, som sålunda blifvit angifven, borde efter statskontorets mening läggas till grund jämväl för det provisoriska ordnande af denna angelägenhet, hvarom fråge vore.

Med afseende å det läge, hvori ärendet kommit, ansåge sig statskontoret dock icke böra för år 1909 föreslå någon ändring vare sig i de aflöningsbelopp, som genom nådiga brefvet den 27 november 1908 faststälts för stämpelkassakontrollanten, amanuensen och vaktmästaren af respektive 3,900, 2,000 och 1,100 kronor för år räknadt, ej heller i det arvode af 3,900 kronor för år till en extra stämpelkassör, hvarom förmåltes i statskontorets underdåniga skrivelse den 22 januari 1909.

Statskontoret hemställde alltså, att Eders Kungl. Maj:t måtte anvisa och ställa till statskontorets förfogande ett belopp af 6,700 kronor för uppehållande under senare hälften af år 1909 af göromålen å stämpelexpeditionen i enlighet med ofvan angifna plan, dock med rättighet för

statskontoret att, under iakttagande att höjning i de för stämpelkassakontrollanten, amanuensen och vaktmästaren genom nådiga brefvet den 27 november 1908 fastställda årsarfvoden icke finge äga rum samt att arfvodet för den extra stämpelkassören finge utgöra högst 3,900 kronor för år räknadt, i öfrigt vidtagna de jämkningar beträffande personal och aflöningar, som af förhållandena kunde finnas påkallade och kunde företagas, utan att det anvisade beloppet öfverskredes.

Beträffande därefter frågan om anställande af en extra byråchef ansåg sig statskontoret kunna i afseende å behovet af denne och de göromål, som skulle af honom bestridas, inskränka sig till att åberopa och hänvisa till innehållet i sin skrifvelse af den 27 mars 1909 i detta ämne. Angående aflöningsförhållandena hade statskontoret i nyssberörda skrifvelse hemställt, att till utgående från och med den 1 juli 1909 måtte för en extra byråchef å extra stat anvisas ett belopp af 7,700 kronor för år räknadt, hvaraf 2,500 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar.

Huru önskvärdt det än varit, om ett däremot svarande belopp kunnat af Eders Kungl. Maj:t anvisas redan från och med nyssnämnda dag, funne sig statskontoret dock af anförda skäl böra stanna vid en hemställan, att Eders Kungl. Maj:t måtte till statskontorets disposition för anställande af en extra byråchef med den föredragningsskyldighet af till inkomst-, fond- och stämpelbyrå hörande ärenden, som enligt statskontorets bepröfvande kunde varda honom ålagd, ställa ett belopp af 300 kronor i månaden från och med den 1 september 1909.

Vid ärendets föredragning den 11 juni 1909 fann Eders Kungl. Maj:t godt medgifva, att för uppehållande under senare hälften af år 1909 af göromålen å stampelexpeditionen i statskontoret finge för tiden från och med den 1 juli samma år finnas anställd å nämnda expedition en extra personal, bestående af:

en stämpelkassakontrollant med aflöning för år räknadt af 3,900 kronor			
en extra stämpelkassör	»	»	3,900 »
en amanuens	»	»	2,000 »
ett kvinnligt biträde	»	»	1,200 »
en vaktmästare	»	»	1,100 »

samt att till bestridande af kostnaden därför äfvensom för en tillfällig stämpelkassör och vikariatsarfvoden efter ett beräknadt medelsbehof för år af 1,300 kronor finge, utöfver det på extra stat för år 1909 beviljade anslag å 7,000 kronor, ställas till statskontorets förfogande ett belopp

af 6,700 kronor att användas i enlighet med nyssangifna plan, dock med rättighet för statskontoret att, under iakttagande af att höjning i de för stämpelkassakontrollanten, amanuensen och vaktmästaren genom nådigt bref den 27 november 1908 fastställda årsarfvoden icke finge äga rum samt att arfvodet för den extra stämpelkassören finge utgöra högst 3,900 kronor för år räknadt, i öfrigt vidtaga de jämkningar beträffande personal och aflöningar, som af förhållandena funnes påkallade och kunde företagas, utan att det anvisade beloppet öfverskredes, och anbefalldes statskontoret att anordna de sålunda beviljade medlen under titel »förskott att anmälas hos Riksdagen till ersättande».

Vidare fann Eders Kungl. Maj:t godt att för anställande af en extra byråchef med den föredragningskyldighet af till inkomst-, fond- och stämpelbyrå hörande ärenden, som efter statskontorets bepröfvande kunde varda honom ålagd, ställa till statskontorets förfogande ett belopp af trehundra kronor i månaden från och med den 1 september 1909 till årets slut.

I sammanhang därmed att genom Eders Kungl. Maj:ts omförmälda beslut statskontoret bereddes förstärkningar i arbetskrafterna inom ämbetsverket för år 1909 anbefalldes löneregleringskommittén att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af statskontorets förevarande framställningar.

Sedan kommittén i underdånig skrifvelse den 29 sistlidne oktober afgifvit sådant utlåtande samt statskontoret, på grund af nådig befallning, i underdånig skrifvelse den 7 innevarande december yttrat sig i anledning af hvad kommittén anfört i fråga om provisorisk förstärkning af statskontorets arbetskrafter, går jag nu att redogöra för nämnda yttranden.

I sitt underdåniga utlåtande konstaterar löneregleringskommittén till en början, att den å stämpelkontoret anställda personal under förra halfåret 1909 varit följande:

en ordinarie stämpelkassör med lön, tjänstgöringspenningar och ortstillägg, tillhopa 4,000 kronor, missräkningspenningar 500 kronor samt ett första ålderstillägg 500 kronor;

en t. f. stämpelkassakontrollant med arfvode för år räknadt af 3,900 kronor;

en t. f. stämpelkassör från och med den 15 januari, med arfvode för år räknadt af 3,900 kronor;

en t. f. stämpelkassör från och med den 19 januari med arfvode för år räknadt af 3,000 kronor;

Löneregleringskommittén.
Stämpelexpeditionen.

en amanuens under januari månad med arfvode för månad af kronor 155: 91;

ett kvinnligt biträde från och med den 21 januari med arfvode för januari efter 60 kronor i månaden, för februari—juni efter 100 kronor i månaden och för extra tjänstgöring, à 1 krona per timme, 105 kronor;

ett kvinnligt biträde från och med den 2 februari till och med den 31 maj med arfvode för tiden 2 februari—31 mars efter 100 kronor i månaden och för tiden 1 april—31 maj efter 50 kronor i månaden jämte ersättning för extra tjänstgöring, efter 1 krona i timmen, 30 kronor;

ett extra biträde vid uppgörande af stämpelredovisningen för år 1908 med ett arfvode för en gång af 200 kronor,

en biträdande stämpelkassör under 13 dagar af februari med arfvode af kronor 77: 38;

och en t. f. vaktmästare med arfvode af 1,100 kronor för år räknadt.

Från och med den 1 juli 1909 hade, anför kommittén vidare, stämpelkontorets personal i någon mån minskats och utgjordes för närvarande af följande tjänstemän och biträden:

den ordinarie stämpelkassören med aflöning, missräkningspenningar och ålderstillägg inberäknade, för år

kronor 5,000: —

en t. f. stämpelkassakontrollant

» 3,900: —

en t. f. stämpelkassör

» 3,900: —

en amanuens

» 2,000: —

ett kvinnligt biträde

» 1,200: —

jämte ersättning à 1 krona i timmen för öfvertidsarbete,

en t. f. vaktmästare

» 1,100: —

Angående arbetsfördelningen mellan tjänstemännen å stämpelkontoret samt angående deras inbördes ställning funnes endast provisoriska bestämmelser. Enligt dessa ägde stämpelkassakontrollanten ingen chefsställning på kontoret, utan personalen sorterade direkt under chefen för statskontorets inkomst-, fond- och stämpelbyrå.

Revisorn å inkomstbyrån vore numera fri från honom förut åliggande kontroll beträffande stämpelväsendet. Något arbete i direkt syfte att motsvara den sålunda inträdda minskningen i hans göromål hade icke ålagts honom, men han hade, i och med statskontorets öfvertagande af stämpeldistributionen för hela riket, fått sitt arbete med bokföring af inflytande stämpelmedel betydligt ökad.

Då lönereglingskommittén den 24 november 1904 afgifvit underdånigt förslag i fråga om reglering af löneförhållanden m. m. vid statskontoret, hade kommittén utgått från den förutsättningen, att den då gällande ordningen för stämplarnas tillhandahållande åt allmänheten komme att bibehållas. Visserligen hade det förefallit kommittén, som om anordningarna å statskontorets inkomstbyrå till kontroll å stämpelväsendet vore i vissa afsenden väl omständliga, men, med afseende å hvad representanten för ämbetsverket inom kommittén anført i fråga om behöfligheten af dessa anordningar, och då i allt fall en förändring därutinnan icke skulle föranleda minskning af personalen å byrån, hade kommittén icke funnit skäl att göra någon hemställan uti ifrågavarande hänseende.

Med afseende emellertid därå, att numera ansetts nödigt att mot ofvanberörda arfvode af 1,100 kronor för år anställa en ytterligare vaktmästare i statskontoret för tjänstgöring å stämpelkontoret, torde det böra erinras, hurusom kommittén föreslagit, att den ordinarie vaktbetjäntpersonalen i nämnda ämbetsverk — 1 förste vaktmästare och 6 vaktmästare — måtte minskas med en. Ämbetsverkets representant, med hvilken statskontoret i detta hänseende uti afgifvet utlåtande den 22 juni 1905 instämde, motsatte sig detta förslag, därvid anförande, bland annat, att en af de ordinarie vaktbetjante toges i anspråk för handräckning åt stämpelkassören. Statskontoret hade ock vid den sedan skedda löneregleringen fått bibehålla sitt vaktmästarantal oförändradt.

Enligt nådiga förordningen den 2 juni 1899 angående stämpelafgiften åläge det statskontoret att, i Stockholm genom därtill antagna försäljningsmän och i länen genom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, låta tillhandahålla stämplor af de särskilda slag, som enligt förordningen skulle vara att tillgå. Dessa försäljningsmän äfvensom tjänstemän, hvilka för sin tjänsteutföring hade behof af stämplor, ägde att mot säkerhet och efter rekvisition, i Stockholm hos statskontoret samt i länen hos Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande, utbekomma stämplor.

I nådiga kungörelsen den 1 maj 1896 angående den af Riksdagen fastställda bevillningsafgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande vore föreskrifvet, att såväl konvolut till kortlekar som stämpelremсор att anbringas å konvoluten skulle anskaffas genom statskontorets försorg och att statskontoret skulle för hufvudstaden samt Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande för landsorten tillhandahålla kortfabrikanter och varuägare kortkonvolut samt vederbörande stämplingsförrättare stämpelremсор.

Enligt nådiga förordningen den 20 april 1906 angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom skulle statskontoret i Stockholm genom därtill antagna försäljningsmän samt i länen genom Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande och af dessa myndigheter antagna försäljningsmän låta tillhandahålla s. k. punschstämplar.

I nämnda hänseenden hade emellertid skett väsentlig ändring genom nådiga förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, kungörelsen af sistnämnda datum angående vissa ändringar i gällande förordning angående en särskild stämpelafgift för försäljning af punsch, arrak och rom samt nådiga kungörelsen den 11 december 1908 angående vissa ändringar i nådiga kungörelsen den 1 maj 1896 angående den af Riksdagen fastställda bevillningsafgift för spelkort samt om kortstämplingens verkställande.

Enligt förstnämnda tvenne författningar skulle statskontoret genom därtill antagna försäljningsmän låta tillhandahålla allmänheten stämplor, och dessa försäljningsmän äfvensom tjänstemän, hvilka för sin tjänstutöfning hade behof af stämplor, ägde att efter rekvisition hos statskontoret få stämplor sig tillställda inom det belopp, för hvilket de ställt säkerhet. I kungörelsen den 11 december 1908 vore föreskrifvet, att statskontoret skulle tillhandahålla kortfabrikanter och varuägare kortkonvolut samt vederbörande stämplingsförrättare stämpelremсор.

Genom dessa nya föreskrifter äfvensom genom bestämmelser i nådiga förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper hade detaljexpeditionen af stämplor m. m., som förut till största delen ålegat landtränterierna, blifvit, i sammanhang med dessas indragning, med 1909 års ingång öfverflyttad till statskontoret.

Att detta där måste medföra behof af ökade arbetskrafter för expedierandet af stämplorna, hade, såsom förut omnämnts, redan vid förändringarnas beslutande blifvit förutsedt och hade af erfarenheten under den gångna delen af år 1909 bekräftats. Under förutsättning att bestyret med stämplornas distribuering till försäljningsmän och tjänstemän i landsorten icke kunde, såsom vid den förberedande behandlingen af förslaget om landtränteriernas indragning ifrågasatts, öfverflyttas till riksbanken eller ock öfvertagas af annan statsmyndighet, torde alltså förstärkning af arbetskrafterna å statskontorets stämpelkontor fortfarande varda af behofvet oundgängligen påkallad, äfven om, såsom vid behandlingen af frågan om landtränteriernas indragning ställdes i utsikt, en och annan stämpeldepå skulle komma att inrättas i aflägsnare landsdelar.

Visserligen föreläge nu, framhåller kommittén, förslag endast om

provisoriskt ordnande af arbetet å statskontorets stämpelkontor, men, om stämpelväsendet fortfarande skulle äfven i detalj omhänderhafvas af statskontoret, syntes någon minskning i detta ämbetsverks bestyr med stämpelväsendet icke vara att förvänta, utan snarare tvärtom, då ju stämpelbeskattningen visade tendens till utveckling.

Såsom kommittén finge anledning att vidare omnämna, hade emellertid direkt förslag numera framkommit om stämpelväsendets ordnande på annat sätt än det som för närvarande gällde. Hvilka erinringar som än kunde i vissa hänseenden göras mot detta förslag, torde detsamma dock böra äfven i sakens nuvarande skick vinna beaktande i den mån, att detsamma gjordes till föremål för en närmare utredning.

Vid sådant förhållande syntes det kommittén angeläget, att de anordningar, som vidtoges för provisoriskt ordnande af arbetet å statskontorets stämpelkontor, å ena sidan, icke föregrepe det slutliga afgörandet, men, å andra sidan, jämte det de motsvarade behovet för den närmaste framtiden, kunde, såvidt möjligt, i väsentliga delar bibehållas, om det nuvarande systemet beträffande stämpeldistributionen befunnes böra för någon längre tid framåt äga bestånd.

Hvad de uti nyssberörda afseende nu föreliggande förslagen beträffade, syntes kommittén det af statskommisarien Tenow framlagda äga afgjorda företräden framför statskontorets och vara af beskaffenhet att med vissa modifikationer kunna läggas till grund äfven för mera bestående anordningar.

Arbetet å stämpelkontoret vore i allmänhet af den enkla beskaffenhet, att det å de flesta händer ingalunda kräfde akademisk bildning med däraf följande kraf på högre löneförmåner. Allt mer och mer hade man äfven inom statsförvaltningen börjat inse det oriktiga i att vid arbetens utförande använda personer med högre lärdomskvalifikationer än arbetets beskaffenhet förutsatte. I nu förevarande fall torde sådant vara olämpligt jämväl ur den synpunkten, att därigenom, till skada för rekryteringen å öfriga afdelningar inom statskontoret, vid stampelexpeditionen bundes ett antal där umbärliga, men å andra platser kanske väl behöfliga akademiskt bildade tjänstemän.

Vid ärendets behandling inom statskontoret den 27 mars 1909 hade statskommisarien Tenow emellertid, i likhet med statskontorets majoritet, frånträdt den förut uttalade meningen, att stämpelkassakontrollanten borde erhålla en aflöning motsvarande den, som tillkomme ordinarie tjänsteman i statskontoret af första graden, d. v. s., efter afdrag af pensionsafgift och beloppets afrundning nedåt, 3,900 kronor för år. I stället hade föreslagits, att såsom chef för stämpelkontoret

måtte anställas en tjänsteman, benämnd kamrerare, med aflöning motsvarande den andra gradens tjänstemän i allmänhet tillkommande, hvarjämte hemställts, att till biträde åt denne kamrerare måtte få anställas en akademiskt bildad amanuens med arfvode efter 2,000 kronor för år räknadt.

Därest det nu gällt ett definitivt ordnande af arbetet å stämpelkontoret, skulle kommittén tilläfventyrs icke kommit att göra någon erinran mot det senast framkomna förslaget om stämpelkassakontrollantens ställning och aflöning. Men då, såsom nyss antydts, fråga uppstått om ordnande af stämpeldistributionen på annat sätt än det nu gällande, och då stämpelkassakontrollantens göromål under större delen af år 1909 kunnat uppehållas af en till första graden hänförlig tjänsteman, utan att veterligen någon olägenhet däraf försports, ansåge kommittén sig i sakens nuvarande läge icke böra tillstyrka någon förändring uti ifrågavarande tjänstemans ställning och aflöning, utan hemställde, att å stämpelkontoret fortfarande tills vidare finge vara anställd en stämpelkassakontrollant med arfvode af 3,900 kronor för år räknadt.

Anställandet å stämpelkontoret af en akademiskt bildad amanuens syntes kommittén icke vara af något oundgängligt behof påkalladt. Öaktadt statskontoret jämväl under förra hälften af år 1909 ägt rätt att anställa en dylik amanuens, hade statskontoret, med undantag för kortare tid, icke begagnat sig däraf, utan låtit amanuensgöromålen å stämpelkontoret bestridas af kvinnligt biträde. Det hade framhållits såsom önskvärdt att å kontoret hafva tillgång till en akademiskt bildad tjänsteman för att vid förfall för stämpelkassakontrollanten kunna bestrida dennes befattning. Denna omständighet syntes kommittén dock ej utgöra giltigt skäl för den af statskontoret uti ifrågavarande afseende föreslagna anordningen. Bland statskontorets ordinarie eller extra tjänstemän borde väl dock kunna påräknas någon lämplig vikarie för den nämnda kontrollanten i förekommande fall. Kommittén funne sig alltså böra hemställa, att i amanuensens ställe måtte anställas ett kvinnligt biträde.

I fråga om den personal, som i öfrigt kunde anses erforderlig å stämpelkontoret, vore detta väsentligen beroende ej mindre på en omläggning af de nu använda arbetsmetoderna å kontoret, än äfven af en utvidgning af kontorets lokal, utan hvilken ett fullt rationellt ordnande af arbetet svårligen läte sig göra. Denna senare fråga hade numera blifvit af Eders Kungl. Maj:t den 23 juli 1909 så afgjord, att statskontoret erhållit en del af de lokaler, som hitintills disponerats af kammarkollegium. Bibehållande af förut beskrifna arbetsmetod, enligt hvil-

ken expedierandet af i en och samma rekvisition begärda stämplat ombesörjts af olika personer för olika slag af stämplat, torde vid sådant förhållande ej vidare kunna anses betingadt af lokala förhållanden. En förenklad bokföring, på sätt statskommisarijen Tenow antydt, skulle säkerligen också i någon mån nedbringa behovet af arbetskrafter å stämpelkontoret.

Vid öfvervägande häraf och med hänsyn såväl till de från statskontoret framkomna förslagen som ock därtill att personalen å kontoret kunnat under senare delen af detta år, efter det mera vana vid arbetet vunnits, i någon mån minskas, förefölle det kommittén, som skulle behovet af tjänstemän å kontoret blifva tillgodosedt, om där anställdes förutom stämpelkassakontrollanten, två kvinnliga stämpelexpeditriser och två kvinnliga biträden. Därjämte torde erforderligt anslag böra ställas till statskontorets förfogande att användas till godtgörelse åt tillfälliga biträden och vikariatsarfvoden.

På sätt förut angifvits, hade kommittén i sitt den 24 november 1904 afgifna betänkande rörande statskontoret föreslagit, att vaktbetjäntpersonalen därstädes måtte reduceras till en förste vaktmästare samt fem vaktmästare. Ämbetsverkets representant i kommittén motsatte sig, likasom sedermera statskontoret, detta förslag, hvarvid anfördes, att en af vaktmästarne toges i anspråk för stämpelkontoret; och kommitténs förslag hade ej vunnit bifall. Handlingarna i nu förevarande ärende innehölle ingen som helst upplysning därom, att någon ändring i berörda å stämpelkontoret anställde vaktmästares tjänstgöring sedermera ägt rum. Enligt handlingarna bifogad promemoria skulle antalet stämpelexpeditioner, äfven med dittills användt sätt att i särskilda paket afsända olika slag af stämplat, som i ett sammanhang rekvirerats, ändock ej uppgå till mer än tjugufem om dagen i medeltal.

Något stadigvarande behof af ännu en vaktmästare å stämpelkontoret syntes fördenskull icke föreligga för närvarande; och behovet torde kunna antagas blifva än mindre, när en lämpligare metod för stämplatarnes expedierande införts.

För den tillfälliga vaktmästarhandräckning, som möjligen kunde finnas behöfelig, torde ersättning böra utgå från det anslag, som anvisades till godtgörelse åt tillfälliga biträden m. m.

Blefve stämpelkontorets personal bestämd till sålunda föreslaget antal, borde emellertid, så länge den nuvarande ordinarie stämpelkassören kvarstode i sin tjänst, den ena af de föreslagna expeditristjänsterna lämnas obesatt.

Såsom kompetensvillkor för stämpelexpeditriserna syntes böra upp-

ställas, förutom kunskap i bokföring, realskoleexamen eller afgångsexamen från statens normalskola för flickor i Stockholm eller med denna i fråga om kompetensvärdet af afgångsbetyg jämställd skola eller ock däremot efter statskontorets bepröfvande svarande kunskapsprof.

För erhållande af fast anställning såsom stämpelexpeditris torde, i öfverensstämmelse med hvad kommittén i sitt den 31 oktober 1907 afgifna betänkande angående fastare anställning för vissa biträden hos statens ämbetsverk och myndigheter föreslagit, böra fordras minst ett års proftjänstgöring, dock med rätt för statskontoret att pröfva, om och i hvad mån föregående verksamhet som tillfälligt eller ständigt biträde hos statskontoret eller annan statsmyndighet eller ock annorstädes skulle kunna ersätta proftjänstgöringen.

I fråga om aflöningen åt de två föreslagna kvinnliga biträdena tilläte sig kommittén, under åberopande af hvad den i sitt sistberörda betänkande anfört, hemställa, att densamma måtte bestämmas till lägst 1,200 och högst 1,800 kronor samt i medeltal beräknas till 1,500 kronor.

Hvad däremot beträffade aflöningen åt de föreslagna stämpelexpeditriserna, så syntes, då de skulle komma att själfständigt och på eget ansvar förrätta göromål, som hittills utförts af tjänstemän, densamma böra sättas högre än för de nämnda kvinnliga biträdena. En begynnelseaflöning af 2,200 kronor, däraf 900 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar, och hvartill framdeles, i händelse expeditriserna blefve uppförda på ordinarie stat, borde komma tre ålderstillägg, hvartera å 200 kronor, efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring, hade syntts kommittén lämplig. Stämpelexpeditriserna borde därjämte beredas semester under en månad årligen på samma vilkor som gällde för verkets tjänstemän i allmänhet.

Det hade af statskommissarien Tenow föreslagits, att stämpelexpeditriserna borde tillerkännas misräkningspenningar till årligt belopp af 500 kronor hvardera. Oafsedt att detta belopp vid jämförelse t. ex. med posttjänstemännens felräkningspenningar, sådana de senast blifvit bestämda i § 9 af det vid 1909 års riksdag antagna aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, syntes vara alldeles för högt tilltaget, hade kommittén ansett det böra tagas under öfvervägande, huruvida dylik form för aflöning kunde vara lämplig i sådana fall som nu ifrågavarande, då vederbörande funktionärer för det allmännas räkning icke förvaltade några kontanta medel. Detta spörsmål torde desto hellre böra tagas i allvarligt öfvervägande, då, enligt hvad nyssnämnda aflöningsreglemente gåfve vid handen, felräkningspenningar icke tillkomme intendenten vid postverkets frimärksförråd.

Det torde uti ifrågavarande afseende kunna i motsatt riktning åberopas, hurusom, i öfverensstämmelse med kommitténs eget förslag, den nuvarande ordinarie stämpelkassörsbefattningen i statskontoret vid den nyligen skedda löneregleringen tillerkändes missräkningspenningar.

Härvid kunde dock erinras, att för bemälda kassörstjänst missräkningspenningar funnits uppförda äfven i den vid 1876 års riksdag antagna aflöningsstaten för statskontoret. Inom kommittén hade visserligen vid uppgörandet af det förslag, som innefattades i betänkandet af den 24 november 1904, varit ifrågasatt, huruvida förmånen af missräkningspenningar för stämpelkassören och för räntmästaren i statskontoret kunde anses nödig och lämplig, men kommittén hade ej ansett sig böra hemställa om borttagandet af den redan befintliga förmånen i nämnda hänseende.

Då nu emellertid föreläge fråga om bestämmande af aflöningsförmåner för nya befattningar, hade kommittén ansett sig böra till förnyad pröfning företaga spörsmålet om missräkningspenningar och därvid, med särskild hänsyn till det åberopade förhållandet vid postverkets frimärksförråd enligt det vid 1909 års riksdag antagna aflöningsreglementet för postverket, funnit sig ej böra tillstyrka missräkningspenningar för de föreslagna stämpelexpeditriserna i statskontoret.

I fråga om statskontorets förslag om anställande af en extra *Extra byråchef.* byråchef inom ämbetsverket anför kommittén följande.

Att statskontorets arbetsmängd under de senare åren varit stadd i en ingalunda obetydlig tillväxt, framginge otvetydigt af de siffror, som anförts i statskontorets underdåniga framställning i förevarande ämne.

Bestyret med fondförvaltningen hade blifvit allt mer omfattande, äfven om ökningen i viss mån motvägts däraf, att riksbanken numera öfvertagit värden af en betydande del utaf de under statskontorets förvaltning ställda fondernas värdehandlingar. En afsevärd del af det ökade arbetet för fondförvaltningen hade tillfallit den å inkomst-, fond- och stämpelbyrån anställde kamreraren, och denne vore otvifvelaktigt i behof af någon lindring i sitt arbete. Lämpligast syntes vara, om sådan lindring bereddes honom genom öfverflyttande på annan tjänsteman af bemälda kamrerares skyldighet att föredraga de s. k. anordningsmålen å byrån, hvilkas antal (föredragna), enligt kommittén meddelade uppgifter, utgjort 777 under år 1908 och 320 under förra hälften af år 1909.

Enligt statskontorets ifrågavarande framställning skulle, fortsätter kommittén, en extra byråchef hafva till uppgift att föredraga:

1:o) pensionsfrågor,

2:o) stämpelärendena, om sådant visade sig erforderligt och kunde låta sig göra; samt

3:o) de nämnda anordningsmålen.

Hvad pensionsärendena beträffade, hade statskontoret i nu förevarande framställning åberopat sitt underdåniga utlåtande den 9 juni 1905 angående förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet.

I detta hänsende erinrar kommittén, hurusom statskontoret vid § 4 af pensionskommitterades förslag till kungörelse med föreskrifter om verkställighet af lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension yttrat följande:

»Förslaget om den blifvande pensionsfondens förvaltning af statskontoret har icke ansetts böra föranleda till något särskildt uttalande å ämbetsverkets sida. Bestyret med förvaltningen af denna fond torde icke heller blifva af den omfattning, att detta bestyr i och för sig skulle kunna anses påkalla förstärkning af arbetskrafterna å inkomst-, fond- och stämpelbyrån, dit förvaltningen äfven af denna fond tydligtvis skulle förläggas, eller annan mera ingripande åtgärd. Statskontoret har emellertid icke bort underlåta att redan i detta sammanhang fästa uppmärksamheten därå, att statskontorets befattning med pensionsärenden skulle genom antagande af en pensionslag, hvilande på ungefär samma grunder som det förevarande lagförslaget, väsentligen utvidgas. Därefter komme nämligen efter all sannolikhet alla pensionsfrågor, i hvilka pensionslagen borde vinna tillämpning, och således äfven pensionsfrågor rörande de talrika personalerna inom post- och tullverken — i hvilka senare frågor statskontorets yttranden hittills icke plägat påkallas — att blifva föremål för statskontorets utredningar och utlåtanden. På ingen af de nuvarande byråerna i statskontoret lärer dock kunna läggas denna ökning i göromål utan att vederbörande föredragande på ett eller annat sätt beredes en motsvarande lättnad genom befrielse från annan föredragningsskyldighet.»

I statskontoret föredragna pensionsärenden hade, anför kommittén härefter, under år 1908 uppgått till ett antal af 229 och under förra halfåret 1909 till 97, af hvilka resp. 213 och 91 syntes hafva varit af mer eller mindre enkel beskaffenhet.

De stämpelärenden, som föredragits för statskontoret, torde vara hvarken många eller i regeln svåra. Enligt kommitténs förmenande borde desamma kunna föredragas af stämpelkassakontrollanten, därest icke särskilda omständigheter föranledde undantag.

Hvad anginge de grupper af ärenden, som enligt statskontorets framställning skulle i öfrigt öfverlämnas till handläggning af den före-

slagna extra byråchefen, nämligen pensionsärendena och de ofvan berörda anordningsmålen, vore det kommitténs bestämde öfvertygelse, att icke under några förhållanden dessa båda grupper af ärenden kunde anses vara tillräckliga att bereda full sysselsättning åt en tredje gradens tjänsteman.

Då nu gällande lönereglering för statskontoret faststälts så sent som år 1907, kunde det till och med synas, som om anledning till ändring i fråga om antalet tjänstemän i statskontoret nu knappast borde föreligga utom hvad beträffade stämpelkontoret.

Enär emellertid redan vid tiden för nu gällande aflöningsstats fastställande det ansetts, att å statskommisarierna hvilade en mycket stor arbetsmängd; enär vidare, såsom redan antydts, den å inkomst-, fond- och stämpelbyrån anställde kamreraren i följd af fondernas högst betydliga ökning torde vara i oafvisligt behof af lindring i arbetet, och enär, äfven om statskommisarierna tilläfventyrs skulle med forceradt arbete kunna medhinna sina göromål, det i all fall icke torde vara med statens sanna fördel öfverensstämmande, att statskommisariernas viktiga arbete kvantitativt uppdrufves till skada för arbetets kvalitet, ansåge kommittén, att statskontorets framställning om anställande af ytterligare en särskild föredragande i verket icke borde lännas utan allt afseende. För utfyllande af hans arbetstid torde emellertid åt honom kunna uppdragas att föredraga ej blott pensionsfrågor och de nämnda anordningsmålen utan jämväl andra ärenden, som statskontoret kunde finna lämpligt till honom öfverlämna.

Att en dylik extra föredragande skulle redan nu, innan det bestämdt visat sig att behofvet af denna förstärkning i arbetskrafterna blefve permanent, beredas en aflöning, motsvarande hvad statskommisarie i lägsta lönegrad tillkomme, kunde kommittén på inga villkor tillstyrka.

I åtskilliga fall hade inom Kungl. Maj:ts kansli och i centrala ämbetsverk vid förefallande behof anställts extra föredragande, hvilkas godtgörelse utgått med afsevärdt lägre belopp än de ordinarie föredragandenas.

Kommittén tilläte sig i sådant afseende, exempelvis, erinra, hurusom jämlikt Riksdagens på Kungl. Maj:ts förslag grundade beslut utgått för hvar och ett af åren 1906 och 1907 2,500 kronor samt för hvar och ett af åren 1908 och 1909 3,000 kronor såsom godtgörelse till en särskild föredragande inom civildepartementet af ärenden rörande elektriska anläggningar äfvensom vissa andra mål. Sistnämnda belopp vore ock till denne föredragande anvisadt på extra stat för år 1910. Enligt

nådigt bref den 29 januari 1909 hade till två adjungerade ledamöter i kammarrätten anvisats arfvode efter 250 kronor i månaden åt hvardera.

Vid sådant förhållande ansåge kommittén, att det högsta arfvode, som för närvarande borde kunna ifrågasättas åt en extra föredragande i statskontoret, vore 3,600 kronor för år, motsvarande det belopp, Eders Kungl. Maj:t den 11 juni 1909 för tiden från och med den 1 september till samma års slut för ändamålet ställt till statskontorets förfogande.

*Erättning åt
tillfälliga bi-
träden m. m.*

Beträffande det ytterligare anslag till godtgörelse åt tillfälliga biträden och vikariatsarfvoden, som, i händelse af bifall jämväl till kommitténs nu gjorda förslag beträffande statskontorets stämpelkontor, kunde erfordras, hade kommittén ansett sig böra i sådant hänseende föreslå ett belopp af 1,800 kronor.

*Sammanfatt-
ning af kom-
mitténs för-
slag.*

Under förutsättning att distribution af stämplars fortfarande tills vidare skulle ombesörjas direkt från statskontoret, har kommittén i underdånighet hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte göra framställning till Riksdagen om anvisande af anslag å extra stat till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret, enligt följande beräkning för år, nämligen:

till aflöning åt en stämpelkassakontrollant.....	kronor	3,900: —
hvaraf 1,500 kronor torde böra anses såsom tjänstgöringspenningar;		
till aflöning åt två stämpelexpeditriser, med 2,200 kronor till hvardera, hvaraf 900 kronor torde böra anses såsom tjänstgöringspenningar,	»	4,400: —
till aflöning åt två kvinnliga biträden (medeltalsberäkning).....	»	3,000: —
till arfvode åt en särskild extra föredragande.....	»	3,600: —
till godtgörelse åt tillfälliga biträden och vikariatsarfvoden	»	1,800: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>16,700: —</u>

Af nämnda belopp skulle emellertid besparas 2,200 kronor för år till en stämpelexpeditris, så länge nuvarande ordinarie stämpelkassören kvarstode i tjänsten.

Löneregleringskommitténs öfriga framställningar.

I sin underdåniga framställning om behovet af en extra byråchef hade, fortsätter löneregleringskommittén, statskontoret erinrat, hurusom genom nådigt bref den 8 december 1876 det medgifvits statskontoret

att under högst sex veckor årligen mot ersättning från anslag till vikariatsersättning m. m. förordna en extra föredragande.

Löneregleringskommitténs betänkande den 24 november 1904 angående statskontoret gafve vid handen, att kommittén vid uppgörandet af det i samma betänkande innefattade förslag tänkt sig, att den af det nämnda medgifvandet föranledda utgiften för statsverket hädanefter ej borde behöfva ifrågakomma. Därtill hade kommittén ock tagit hänsyn vid beräkning af det för statskontoret behöfliga anslagsbelopp till vikariat, renskrifning, flitpenningar och extra biträden.

Statskontorets förevarande framställning utvisade emellertid, att statskontoret fortfarande begagnade sig af medgifvandet i det nådiga brevet den 8 december 1876 och äfven i händelse af bifall till framställningen om en extra byråchef ämnade begagna sig af nämnda medgifvande.

Kommittén åter hölle före, att, om anslag beviljades, på sätt kommittén hemställt, till en särskild extra föredragande hos statskontoret, det ifrågavarande medgifvandet i nådiga brevet den 8 december 1876 borde förklaras hafva förfallit.

Enligt hvad kommittén ofvan framhållit, borde bland kompetensvillkoren för de föreslagna stämpelexpeditriserna äfven ingå kunskap i bokföring. I detta sammanhang ansåge sig kommittén böra åberopa hvad kommittén i sitt den 24 november 1904 afgifna betänkande angående statskontoret anført i anledning af väckt fråga, huruvida ej vid antagande af extra ordinarie tjänstemän i statskontoret liksom tilläfventyrs också i andra statens räkenskaps och revisionsverk borde, utöfver eljest gällande kompetensvillkor, fordras intyg angående kunskap i bokföring.

Sedan numera tillfälle till undervisning i bokföring blifvit af staten beredt vid universiteten i Upsala och Lund, syntes det kommittén som tiden för utfärdande af föreskrifter i ofvanberörda syfte kunde vara inne jämväl i hvad statskontoret anginge.

Föreskrifter i ämnet hade redan meddelats i de under åren 1907 och 1908 utfärdade instruktionerna för arméförvaltningen och marinförvaltningen.

I sitt den 23 mars 1909 afgifna betänkande angående fångvårdsstyrelsen och fångvårdsstaten hade kommittén ock föreslagit, att såsom kompetensvillkor för inträde i fångvårdsstyrelsen måtte, med vissa modifierationer, fordras, hvad kameralbyrån beträffade, kansliexamen jämte vitsord om kunskap i bokföring.

Kommittén tilläte sig hemställa, huruvida ej i instruktionen för statskontoret borde införas bestämmelse därom, att för antagande till

extra ordinarie tjänsteman i detta ämbetsverk erfordrades att hafva erhållit sådant vitsord om kunskap i bokföring, som af statskontoret pröfvades tillfyllestgörande.

Med hänsyn till de olika förslag, som nu förelåge rörande organisationen af statens stämpelväsen, hade kommittén ansett sig böra hemställa, att statskontoret måtte undfå nådig befallning att, därest före denna frågas definitiva afgörande den ordinarie stämpelkassörstjänsten i följd af nuvarande innehafvarens afgang blefve ledig, denna tjänst skulle tillsättas allenast medelst förordnande tills vidare.

Ofvan hade omnämnts, att vid den förberedande behandlingen af förslaget om landtränteriernas indragning fråga varit å bane, huruvida ej bestyret med stämpelars distribuering till försäljningsmän och tjänstemän i landsorten skulle kunna öfvertagas af riksbankens kontor.

Efter hvad kommittén inhämtat, har, i anledning af en framställning från vederbörande häradshöfdingar m. fl. i Gottlands län, Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i länet uti skrifvelse till statskontoret den 18 mars 1909 uttalat sig för behovet af en särskild stämpeldepå på Gottland. Det hade syntes Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande lämpligast, om en dylik depå kunde blifva anordnad hos riksbankens afdelningskontor i Visby; men, om detta icke läte sig göra, kunde, under angifven förutsättning, en depå tills vidare anordnas hos länsstyrelsen.

Statskontoret hade i underdånigt utlåtande den 26 mars 1909 instämt med länsstyrelsen i fråga om behovet af en stämpeldepå i Visby, men uttryckt den mening, att depån borde förläggas hos länsstyrelsen.

Enär frågan om inrättande af den föreslagna stämpeldepån syntes statskontoret böra underställas Riksdagens pröfning, hade statskontoret ansett sig böra tillika framhålla lämpligheten därpå, att framställningen i ämnet icke blefve inskränkt till förevarande fall, utan att hos Riksdagen måtte begäras bemyndigande för Eders Kungl. Maj:t att icke blott för Gottland utan äfven för annan ort, där behof af särskildt stämpelförråd pröfvades föreligga, anordna stämpeldepå samt därom meddela erforderliga närmare föreskrifter.

Sedermera hade i en till kommittén den 18 september 1909 inkommen promemoria generalpostdirektören Julius Juhlin framlagt förslag om postverkets öfvertagande af bestyret med försäljning af statens stämpelmärken och redovisning af stämpeluppbörden. Därest postverket finge öfvertaga nämnda bestyr, skulle, framhållas i promemorian, statens

stämpelomkostnader väsentligt nedbringas och stämpeluppbörden komma att inflyta till statsverket vida tidigare än nu vore fallet, hvarjämte och då för den allmänhet, som behöfde stämplor, det vore af vikt, att försäljningsställena vore lätt tillgängliga, postanstalterna ovedersägligen erbjöde företräden framför de nuvarande försäljningsställena.

Efter att i korthet hafva yttrat sig öfver hvad i promemorian sålunda och i öfrigt föreslagits, har kommittén slutat med att uttala den mening, att kommittén icke underskattade den betydelse, förslaget kunde hafva såsom innebärande uppslag till en närmare utredning af förevarande viktiga ämne.

Under framhållande att förslaget vore af mycket omfattande vidd samt i sig inneslöte vissa ganska svårösta spörsmål och fördenskill borde göras till föremål för en allsidig utredning, har kommittén på grund af dessa och i öfrigt anförda omständigheter emellertid icke ansett sig böra utan särskildt uppdrag af Eders Kungl. Maj:t gå i författning om en sådan utredning.

I sitt ofvanberörda underdåniga utlåtande den 7 innevarande december framhåller statskontoret, hurusom löneregleringskommittén vid jämförelse mellan det af statskontoret framlagda förslaget till ordnande af förhållandena å stämpelexpeditionen och ett annat, af en reservant inom statskontoret, statskommissarien Tenow väckt förslag i ämnet, förklarar sig finna det senare äga afgjorda företräden framför det förra och vara af beskaffenhet att med vissa modifikationer kunna läggas till grund för mera bestående anordningar. Mot förmodan förefunnes dock i det väsentliga skiljaktighet mellan kommitténs och Tenows förslag.

Konturerna till den sistnämndes förslag återfunnes i statskontorets protokoll för den 22 januari 1909, då beslut fattades att hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning angående behovet af ökade arbetskrafter å stämpelexpeditionen. Enligt Tenows då gjorda uttalanden borde arbetet å stämpelexpeditionen omläggas sålunda, att den ordinarie stämpelkassören borde försättas i ställning af hufvudkassör med ansvar för stämpelförrådet och expeditionen i stort, att stämpelkassakontrolanten skulle föra afräkningsbok och mot densamma summariskt granska ingående rekvisitioner, innan de öfverlämnades till hufvudkassören; samt att denne, efter granskning och annotering af hvarje rekvisition, borde meddela expeditionsorder till expeditriser, som hade att ombesörja detaljexpeditionen. Tenow förklarade sig icke hafva för afsikt att då framlägga något detaljeradt förslag, huru arbetet skulle kunna lämpligen fördelas och bedrifvas, men hade velat framkasta den tanken, att stämpelhufvudkassören skulle till

*Statskontorets
utlåtande den
7 december
1909,
Stämpel-
expeditionen.*

stämpelexpeditriserna mot kvitto öfverlämna stämpelförråd buntvis, och att stämpelexpeditris skulle, sedan en bunt blifvit expedierad, redovisa den till hufvudkassören med hänvisning till anteckningarna öfver expeditionerna. Då frågan ånyo förekommit i statskontorets plenum den 27 mars detta år, hade Tenow åter ett särskildt anförande till protokollet, hvori han i afseende å anordningarna inom stämpelexpeditionen vidhållit förut gjorda uttalanden med den förändring, att han förklarade sig icke hafva något att erinra mot att stämpelkassakontrollanten uppfördes som tjänsteman i andra lönegraden.

Att döma af de af Tenow sålunda gjorda uttalanden skilde sig hans förslag från statskontorets egentligen därutinnan, att han ansett den af statskontoret föreslagna stämpelkassören n:r 2 med en totalaflöning af 4,400 kronor för år räknadt, böra ersättas af behöfligt antal stämpelexpeditriser med årsaflöning af 2,500 kronor, däraf 500 kronor missräkningspenningar åt hvarje.

Efter att härefter hafva, bland annat, återgifvit, hvad kommittén föreslagit med afseende å organisationen af stämpelkontoret, har statskontoret vidare anført, att, såsom af nämnda redogörelse framginge, kommittén underkänt statskontorets enhälliga förslag att åt stämpelkassakontrollanten uppföra en aflöning, närmast motsvarande tjänstemans af andra graden eller 5,500 kronor och detta oaktadt kommittén medgifvit att, om det gällt att definitivt ordna arbetet å stämpelkontoret, någon erinran mot statskontorets förslag om stämpelkassakontrollantens ställning och aflöning antagligen icke blifvit af kommittén framställd. Om anledningen härtill upplyste kommittén, då den såsom skäl för sitt förslag åberopade, dels att fråga uppstått om ordnande af stämpeldistributionen på annat sätt än det som nu användes, och dels den omständigheten, att stämpelkassakontrollantens göromål kunnat under större delen af år 1909 uppehållas af en till första graden hänförlig tjänsteman, utan att veterligen någon olägenhet däraf försports. Hvad dessa skäl anginge kunde, anför statskontoret vidare, erinras, att det af kommittén antydda nya uppslaget vore af den räckvidd, att kommittén icke ansett sig kunna utan särskildt nådigt bemyndigande gå i författning om utredande af de svårösta spörsmål, som däri funnes inneslutna; och vid sådant förhållande skulle de anordningar å statskontorets stämpelexpedition, hvarom nu vore fråga, i allt fall komma att blifva bestående under en afsevärdt lång tid, utan att åt stämpelkassakontrollanten bereddes den aflöning, som äfven kommittén icke ansett oskäligen. Under sådana omständigheter syntes det statskontoret vara föga rimligt att tillmäta de af kom-

mittén anförda skälen för bibehållande af nuvarande aflöning åt stämpelkassakontrollanten afgörande betydelse; och statskontoret kunde därför icke annat än vidhålla sitt förslag i afseende å stämpelkassakontrollantens ställning och aflöningsförmåner.

I afseende å göromålens art och beskaffenhet intoge enligt statskontorets mening stämpelkassakontrollanten i fråga om statskontorets stämpelförråd en ställning, liknande den, som intendenten vid postverkets frimärkesförråd intoge beträffande detta senare förråd. Sålunda borde det särskildt åligga stämpelkassakontrollanten:

att tillse att stämpelförrådet ständigt ägde erforderlig tillgång till alla stämpelslag och valörer, som enligt författningarna skulle vara att tillgå;

att i god tid till vederbörande leverantör aflåta beställningar å stämplor samt det för stämpeltillverkningen afsedda papper;

att öfvervaka, att lämnade beställningar vederbörligen fullgjordes;

att emottaga och kvittera levererade och godkända stämplor samt bokföra och förvara desamma äfvensom åteckna inkommande räkningar attest angående hvad som sålunda mottagits;

att med biträde af vederbörande stämpelkassör kontrollräkna alla till förrådet inkommande nya stämplor äfvensom de stämplor, som från försäljningsmän till statskontoret af någon anledning återlevererades;

att från förrådet uttaga och efter annotation till vederbörande stämpelkassör utlämna stämplor i den mån gällande instruktion för ämbetsverket det medgåfve;

att föranstalta om förstöring i behörig ordning af makulerade stämplor; samt

att upprätta instrument öfver inneliggande stämpelförråd till ledning vid de föreskrifna inventeringarna.

Då en jämförelse blifvit gjord mellan postverkets frimärkesförråd och statskontorets stämpelexpedition, torde här böra erinras, hurusom i frimärkesförrådet funnes anställd en ordinarie personal af intendent, tillhörande andra tjänstegraden, revisor samt vaktmästare. Enligt hvad statskontoret inhämtat hade frimärkesförrådet endast att göra med postkontoren, 250 till antalet. I regel torde förekomma en rekvisition i månaden från hvarje postkontor. Då postkontoren ägde rätt att rekvi-rera utan ställd säkerhet och utan inskränkning till visst värdebelopp, kunde dessa rekvisitioner hvarken till antal eller till det besvär och ansvar, de förorsakade expeditionen, jämföras med de detaljrekvisitioner å stämplor, som af statskontoret skulle behandlas. Det vore äfven att märka, att någon redovisning för mottagna frimärken icke inginge till

frimärkesförrådet, under det att hvarje stämpelförsäljningsmans redogörelse skulle ingå till och undergå granskning af stampelexpeditionen.

I afseende å stämpelkassakontrollantens göromål i öfrigt hade statskontoret redan lämnat detaljerad redogörelse i sin underdåniga skrifvelse den 27 sistlidne mars och tillåte sig statskontoret hänvisa till nämnda redogörelse, hvaraf torde framgå, huru på en gång ansvarsfull och omfattande den ifrågavarande tjänsten i verkligheten vore. Statskontoret finge endast tillägga, att, då kommittén i annat sammanhang förordat, att på stämpelkassakontrollanten skulle läggas jämväl skyldighet att föredraga stämpelärenden, statskontoret funnit detta förslag innebära icke blott en i hög grad olämplig anordning utan jämväl ett öfver-skattande af arbetsförmågan hos denne tjänsteman.

Någon stämpelkassör skulle enligt kommitténs förslag icke finnas utan endast expeditriser. Af kommitténs uttalanden hade statskontoret icke kunnat bilda sig någon klar uppfattning, huru kommittén tänkt sig dessa expeditrisers ställning. Det hette, att de skulle själfständigt och på eget ansvar förrätta göromål, som hittills utförts af tjänstemän. Vore detta så att förstå, att dessa expeditriser skulle intaga samma ställning som stämpelkassör, blefve ju benämningen expeditris oriktig. Vore åter meningen den, att stampelexpeditris endast skulle hafva att verkställa expediering af stämplat enligt stämpelkassakontrollantens order, då komme ju denne senare att i själfva verket blifva både kassör och kontrollant, hvilket förefölle orimligt.

I nu gällande instruktion för statskontoret af den 18 oktober 1907 stadgades i 12 §, att hufvudförrådet af stämplat skulle förvaras under tvenne olika lås, till hvilka stämpelkassören samt den på inkomst-, fond- och stämpelbyrå anställda revisorn och bokhållaren skulle innehafva hvar sin nyckel; samt att stämpelkassören finge under enskild vård i tjänstelokalen innehafva så stort förråd af stämplat, som kunde anses motsvara ungefärliga åtgången för en månad. På grund af de med innevarande år förändrade distributionsförhållandena hade den nämnde revisorns bestyr med stämpelväsendet öfverflyttats på den särskildt anställda stämpelkassakontrollanten, och stämpelkassörsgöromålen hade fördelats på flera händer. Den ordinarie stämpelkassören vore dock fortfarande jämte stämpelkassakontrollanten ansvarig för hufvudförrådet. Att en dylik anordning jämväl för framtiden måste bibehållas, ansåge statskontoret vara nödvändigt, för så vidt ingenting i afseende å kontrollen skulle eftersättas. Här af följde ock, att kassören eller kassörerna borde intaga en gentemot stämpelkassakontrollanten fullt själfständig ställning. Med andra ord, stämpelkassakontrollanten skulle

i afseende å hufvudförrådet kontrolleras af vederbörande kassör, hvilken åter i afseende å det under hans enskilda vård stående förrådet af stämplars skulle kontrolleras af stämpelkassakontrollanten, så att denne senare skulle kunna i hvarje stund och särskildt vid de inventeringar, som månatligen skulle förrättas af statskontorets ombudsman, uppgifva hvad kassören borde hafva i sitt förråd af olika stämplars och valörer. Först genom en sådan växelverkan kunde betryggande kontroll anses förefinnas. Det vore helt visst också en sådan anordning, som af Tenow åsyftats, fastän han ansett endast en kassör, hufvudkassör, erforderlig, till hvars biträde vid expedieringen nödigt antal expeditriser eller underkassörer skulle finnas anställda.

Att stämpelkassör borde i sina göromål intaga en i förhållande till stämpelkassakontrollanten fullt själfständig ställning vore redan framhållet. I afseende å detaljerna af dessa göromål finge statskontoret, till undvikande af alltför stor vidlyftighet, hänvisa till den utredning härutinnan, som förebragts i underdånig skrifvelse den 27 mars detta år; och då kommittén, efter statskontorets förmenande, icke förmått andraga något som kunde förringa betydelsen af de skäl, hvilka i berörda skrifvelse af statskontoret anförts mot ett utbyte af manlig kassör mot kvinnlig, måste statskontoret äfven i denna del vidhålla sina redan gjorda uttalanden.

Kommittéen hade ansett anställandet af en akademisk bildad amanuens icke vara af behovet påkallad och såsom stöd för denna mening dels åberopat det förhållandet att under förra hälften af innevarande år statskontoret icke begagnat sig af sin rätt att å stampelexpeditionen anställa en sådan amanuens med undantag för en kortare tid, dels ock hänvisat statskontoret att i händelse af behof af vikarie för stämpelkassakontrollanten — någon stämpelkassör skulle ju icke finnas — anlita sina ordinarie eller extra ordinarie tjänstemän på andra afdelningar. Anledningen hvarför statskontoret under någon del af förra halfåret icke förordnade vikarie för amanuensen, då denne å stampelexpeditionen tjänstgjorde såsom tredje kassör hade — utom bristen på lämplig vikarie — varit den att, då kassörerna sålunda vore tre, behovet af en amanuens såsom biträde åt dem gjorde sig mindre gällande än när kassörernas antal endast varit två. Hvad beträffade den af kommittén anvisade utvägen att vid förfall för tjänsteman å stampelexpeditionen dit förflytta ordinarie tjänsteman från annan afdelning, så vore svårt att inse hvad härmed skulle vinnas, då ju i allt fall behovet af vikarie för den förflyttade måste tillgodoses. Kommittén hade i amanuensens ställe föreslagit anställande af ett kvinnligt biträde. Då frågan om

och i hvad mån manlig arbetskraft borde inom statsförvaltningen ersättas af kvinnlig torde vara under utredning, syntes man också göra riktigast uti att icke gå denna utredning i förväg. Statskontoret hemställde alltså, att kommitténs förslag i denna del icke måtte vinna nådigt afseende.

Kommittén hade ställt sig afvisande äfven i fråga om bibehållandet af det sedan innevarande års början å statskontorets stämpelexpedition anställda vaktmästarebiträde; och kommittén åberopade såsom skäl, att de för kommittén tillgängliga handlingarna i ärendet icke innehölle någon som helst upplysning därom, att ändring i den vid senaste löne-reglering för stämpelkontoret afsedde ordinarie vaktmästarens tjänstgöring sedermera ägt rum. Det torde i förevarande afseende vara tillfyllest att påpeka det förhållande, att den betydande utvidgning af stämpelexpeditionen, som ägt rum, sedan statskontorets löne-regleringsfråga förelegat, och som föranledt flerdubbling af antalet där anställda tjänstemän, med nödvändighet medfört en motsvarande ökning i vaktmästarebestyret, samt att äfven å statskontorets öfriga afdelningar på senare tid göromålen visat en högst afsevärd tillväxt — hvaraf vaktmästarepersonalen icke kunnat undgå att bära sin del.

Under åberopande af hvad nu och tillförene blifvit af statskontoret anfördt till stöd för dess framlagda förslag till ordnande af arbetet inom stämpelexpeditionen och under framhållande af önskvärdheten däraf att några störande rubbningar i det arbetssätt, som visat sig äfven tillfredsställa kundernas fordran på en jämn och möjligast snabb expedition, icke utan trängande skäl måtte vidtagas, finge statskontoret alltså hemställa om bifall till sitt förevarande förslag i ämnet.

*Extra byrå-
chefen.*

Såsom ofvan anförts, hade kommittén äfven haft att yttra sig rörande statskontorets i särskild underdånig skrifvelse den 27 mars innevarande år gjorda framställning om behovet af en extra byråchef inom ämbetsverket. Då kommitténs uttalanden i denna fråga på det hela taget vore ägnade att gifva bekräftelse på riktigheten af statskontorets uppfattning, att ett sådant behof föreläge, skulle statskontoret kunnat åtnöja sig med ett åberopande af innehållet i sin nyss omförmälda underdåniga skrifvelse, men då kommittén med särskild styrka uttalat sig emot beloppet af den aflöning, som af statskontoret föreslagits för denne extra byråchef, nödgades statskontoret att något mera ingående bemöta de skäl, som andragits för en så betydande nedprutning af aflöningsbeloppet. Dessförinnan ansåge sig statskontoret här böra omförmäla, hurusom, sedan Eders Kungl. Maj:t den 11 sistlidne juni

medgifvit, att en extra byråchef med den föredragningsskyldighet af till inkomst-, fond- och stämpelbyrån hörande ärenden, som efter statskontorets bepröfvande kunde varda honom ålagd, finge anställas äfvensom förordnat ombudsmannen, friherre C. Leijonhufvud att under månaderna september—december innevarande år inom statskontoret vara sådan extra byråchef, hade statskontoret under den 31 sistlidne augusti, med återkallande af det bemyndigande, som den 8 maj 1900 lämnats chefen för inkomst-, fond- och stämpelbyrån att öfverlämna vissa anordningsmål till kamreraren å samma byrå för beredning och föredragning, förordnat, att till bemälda extra byråchefs föredragning skulle tillsvidare höra följande ärenden:

1:o) de pensionsfrågor, hvilka det hittills tillkommit chefen för inkomstbyrån att bereda och föredraga;

2:o) frågor, som rörde anvisande eller anordnande af medel från de å riksstaten uppförda anslagen för utdikningar och vattenaftappningar, för bro- och hamnbyggnader samt för förbättring och nyanläggning af vägar, alltså jämväl nådiga bref, nådiga remisser och skrivelser från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen angående dessa anslag;

3:o) å inkomstbyrån nu behandlade rekvisitioner, som afsåge utbekommande af medel från andra å riksstaten uppförda anslag än de under 2:o nämnda, äfvensom anordningar å följande diverse medel, nämligen: student- och realskoleexamensafgifter, bidrag till bestridande af kostnader för försäkringsinspektionen och bankspektionen, försäljningsmedel för fotgardes- och hästgardesregementenas tomter, brännvinsminuthandels- och utskänkningsmedel samt skogsvårdsafgifter.

Till den 7 innevarande december hade på grund häraf till föredragning af den extra byråchefen dels öfverförts och dels direkt inkommit 86 nådiga remisser, 52 nådiga bref samt 411 allmänna mål.

Skulle det visa sig, att de redan till den extra byråchefen hänfödda ärenden icke skulle tillräckligt utfylla hans tid, vore statskontoret betänkt att till den extra byråchefen öfverflytta ett par grupper af ärenden, som nu handlades dels af chefen för riksbokslutsbyrån och dels af chefen för utgiftsbyrån.

Under det att statskontoret hemställt att aflöningen för den extra byråchefen måtte bestämmas till 7,700 kronor för år, hvaraf 2,500 kronor borde anses såsom tjänstgöringspenningar, hade kommittén funnit sig icke kunna tillstyrka mer än 3,600 kronor för år såsom arfvode åt en extra föredragande, hvilket belopp motsvarade det, som Eders Kungl. Maj:t för innevarande år ställt till statskontorets förfogande för aflönande af den extra byråchefen. Till stöd för detta förslag hade kommittén

åberopat storleken af den godtgörelse, som utginge dels till en särskild föredragande inom civildepartementet af ärenden rörande elektriska anläggningar dels till adjungerad ledamot af kammarrätten. Med hänsyn till hvilka förhållanden i öfrigt dessa aflöningar blifvit bestämda hade kommittén icke upplyst; och statskontoret vore därför icke i tillfälle att bedöma, i hvad mån de gjorda jämförelserna kunde vara tillämpliga på det förevarande fallet. Det ville dock synas, som om kommittén kanske med större fog bort åberopa, hurusom till en extra byråchef i ecklesiastikdepartementet anvisats full byråchefs aflöning med 6,400 kronor, och hurusom till ytterligare en kanslisekreterare i jordbruksdepartementet på extra stat uppförts ett belopp af 4,000 kronor eller ordinarie kanslisekreterares fulla aflöning. Vare härmed huru som helst, så måste statskontoret vidhålla sitt förslag till aflöning för den extra byråchefen inom statskontoret, då anslag för ändamålet nu skulle af Riksdagen begäras. Den tillfälliga anordning, hvarmed man under innevarande år kunnat åtnöjas, borde enligt statskontorets mening icke få åberopas till stöd för ett förslag, som afsåge framtiden. Under senare tredjedelen af detta år hade, såsom redan nämnts, ombudsmannen, friherre Leijonhufvud af Eders Kungl. Maj:t varit förordnad såsom extra byråchef och hade i sådan egenskap aflönats med 300 kronor i månaden, hvarjämte han af sin aflöning såsom ombudsman ägt att uppbära 266 kronor $66\frac{2}{3}$ öre. Hans arfvode hade alltså utgått efter 6,800 kronor för år räknadt. Ombudsmanstjänsten hade under tiden uppehållits af en ordinarie revisor, som, utom sin lön såsom tjänsteman af första graden eller 2,500 kronor för år, af ombudsmannens aflöning uppburit efter 1,800 kronor för år. Revisorstjänsten åter hade uppehållits af en amanuens, som af sitt årsarfvode 2,000 kronor ägt uppbära $\frac{3}{5}$ eller 1,200 kronor, hvartill kommit tjänstgöringspenningarna för revisorstjänsten eller 1,500 kronor, allt för år räknadt. Slutligen hade amanuensgöromålen bestridts af en tillförordnad amanuens, som aflönats efter 1,200 kronor för år. Att på detta sätt låta så ansvarsfulla tjänster som ombudsmanstjänsten och revisorstjänsten under en oviss framtid uppehållas mot aflöning, som så väsentligt understege den normala, kunde icke vara med ämbetsverkets sanna fördel förenligt och icke heller anses innebära rättvisa mot dem, hvilka nödgades åtnöjas med en aflöning, som alls icke motsvarade det arbete och det ansvar, som dem pålades.

Statskontoret kunde under nu angifna och i öfrigt anförda omständigheter och med kännedom om vikten af de arbeten, som komme att hvila å den extra byråchefen och som icke gjorde det möjligt för honom att åtaga sig någon tjänstgöring på annat håll, icke annat än

på det lifligaste hemställa, att det arfvodesbelopp som för honom af statskontoret begärts, äfven måtte blifva honom tillagdt.

Förste revisorn K. Beckman, som under statskommissarien Tenow beviljad ledighet förestod dennes ämbete, uttalade vid frågans behandling inom statskontoret en från majoritetens i vissa afseenden afvikande mening.

I fråga om ordnandet af tjänstgöringen på stämpelkontoret delade han sålunda den åsikt, som i reservationer till statskontorets underdåniga skrivelser den 22 januari och 27 mars innevarande år uttalats af statskommissarien Tenow, nämligen att expeditionen af stämplarna lämpligast kunde uppdragas åt kvinnliga tjänstinnehafvare. Liksom Tenow ansåge Beckman äfven, att en begynnelselönn af 2,500 kronor vore för dessa tjänstinnehafvare påkallad; huruvida 500 kronor däraf skulle benämnas misräkningspenningar, syntes Beckman vara utan betydelse.

Med förslaget om kvinnliga expeditriser och biträden sammanhängde äfven förslaget att gifva stämpelkassakontrollanten en chefsställning å stämpelkontoret. Denna till enhet i arbetet syftande anordning utgjorde, framhöll Beckman, en af hufvudpunkterna i det förslag, som af kamreraren Stenbeck framstälts i ofvan omförmälda promemoria. Häruti hade man också att söka det ursprungliga motivet för att göra stämpelkontrollanten till en tjänsteman af andra graden. Då löneregleringskommittén äfven syntes i princip erkänna riktigheten häraf, och då Beckman icke kunde inse, hvarför denna tjänsteman i statskontoret skulle ha sämre ställning än frimärkesintendenten i generalpoststyrelsen, hvilken torde hafva ett liknande men mindre ansvarsfullt arbete, instämde Beckman i fråga om stämpelkassakontrollantens löneförmåner, tjänsterang och titel med statskontorets majoritet.

Anställandet af en särskild vaktmästare å stämpelkontoret funne Beckman vara fullt motiverad.

I öfrigt kunde han vara med om löneregleringskommitténs förslag i hvad det anginge stämpelkontoret.

Däremot biträdde han till alla delar hvad statskontorets majoritet anfört och hemställt i fråga om den extra byråchefen.

Slutligen får jag anmäla två särskilda den 23 sistlidna oktober aflåtna underdåniga skrivelser, däri statskontoret gjort framställning dels angående dispositionen af det på extra stat för år 1910 anvisade anslag till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret m. m., dels ock

*Statskontorets
skrifvelser den
23 oktober
1909.*

angående anställande tills vidare under år 1910 af extra byråchef inom ämbetsverket.

*Stämpel-
expeditionen.*

I den ena af omförmälda skrivelser anför statskontoret, att, då statskontoret ginge att yttra sig om användningen af det för år 1910 anvisade extra anslaget för arbetskrafternas förstärkning, utginge statskontoret från den helt naturliga förutsättningen, att göromålen å stämpel-expeditionen komme att äfven under år 1910 — i allt fall intill dess nästkommande Riksdag kunde hafva blifvit i tillfälle att besluta öfver en eventuell nådig framställning i ämnet — ordnas på samma provisoriska sätt som för närvarande ägde rum.

Under tillkännagifvande, att statskontoret funnit hittills vunnen erfarenhet hafva ådagalagt ändamålsenligheten af nuvarande anordningar inom stämpelexpeditionen, och att all anledning alltså förefunnes att, i afvaktan på utgången af den framställning, som gjordes i statskontorets skrivelse af den 27 mars 1909, bibehålla dessa anordningar tillsvidare äfven under år 1910, hemställde statskontoret, det täcktes Eders Kungl. Maj:t medgifva, att den i nådiga brefvet den 11 juni detta år omförmälda extra personal finge fortfarande tillsvidare under år 1910 finnas å stämpelexpeditionen anställd, samt att till bestridande af kostnaderna härför finge disponeras ej mindre det på extra stat för år 1910 för ändamålet beviljade anslag å 7,000 kronor än äfven därutöfver det till årsbehovets fyllande nu erforderliga beloppet eller 6,400 kronor; och torde i händelse af nådigt bifall härtill föreskrifvas, att beträffande det erforderliga förskottet och användningen af de anvisade medlen skulle gälla enahanda bestämmelser, som i nådiga brefvet den 11 sistlidne juni meddelats i afseende å förhållandena efter den 1 juli detta år.

*Angående
extra byrå-
chef.*

I sin underdåniga skrivelse den 23 oktober 1909 angående anställande tillsvidare under år 1910 af extra byråchef erinrar statskontoret dels om innehållet i Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 11 sistlidne juni hvad anginge anställande af en extra byråchef inom ämbetsverket för innevarande års fyra sista månader, dels ock om de af statskontoret vidtagna åtgärder med afseende å extra byråchefens föredragningskyldighet, för hvilka här ofvan i sammanhang med återgifvande af statskontorets underdåniga utlåtande den 7 december 1909 redan redogjorts. Och har statskontoret, under anförande att de skäl, som enligt underdåniga skrivelser den 27 mars 1909 ansetts påkalla anställande inom ämbetsverket af en extra byråchef, fortfarande ägde giltighet, hemställt, det täcktes Eders Kungl. Maj:t dels medgifva, att äfven under år 1910 — i allt fall intill dess nästkommande Riksdag kunde hafva blifvit i tillfälle att besluta öfver

en eventuell nådig framställning i ämnet — finge vara inom statskontoret anställd en extra byråchef med den föredragningskyldighet af till inkomst-, fond- och stämpelbyrån hörande ärenden, som efter statskontorets bepröfvande kunde varda honom ålagd, dels i viss angifven ordning anvisa och ställa till statskontorets förfogande ett belopp af 300 kronor i månaden från och med den 1 januari 1910, att utgå under den tid anställning af sådan extra byråchef varade, dels ock förordna ombudsmannen hos statskontoret, friherre Carl Leijonhufvud att under omförmälda tid inom statskontoret vara sådan extra byråchef.

För den med löneregleringen för landsstaterna i länen förbundna indragningen af landtränterierna förutsattes som bekant, att å statskontoret öfverfördes den befattning med stämpelarnas förvaring, försäljning och tillhandahållande, som dittills ålegat landträntmästarna. Att på förhand exakt beräkna betydelsen för statskontoret af en sådan omorganisation af stämpelväsendet var i och för sig i det närmaste ogörligt. Den plan, som för arbetets ordnande å stämpelexpeditionen därstädes upprättats och fordrat ett anslag af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret, visade sig också, omedelbart som planen skulle realiseras, vara långt ifrån tillfyllestgörande. I stället för den beräknade personalen å stämpelkontoret, kassör, stämpelkassakontrollant, amanuens och vaktmästare, såg sig statskontoret för arbetets behöriga gång nödsakadt att redan i början af januari månad innevarande år och sedermera under våren successivt öka arbetskrafterna å stämpelexpeditionen.

*Departements-
chefen.
Stämpelexpe-
ditionen.*

Det behof af ökade arbetskrafter, som sålunda gjorde sig gällande redan vid början af år 1909, förefinnes obestriddigen allt fortfarande om ock i något minskad skala. Och af den lämnade utredningen framgår oförtydligt, att, äfven sedan numera erfarenhet vunnits och arbetet kunnat mera systematiskt ordnas å stämpelexpeditionen, ett anslag af 7,000 kronor icke är tillräckligt, om statskontoret skall kunna uppfylla de anspråk, som efter 1909 års ingång ovillkorligen måste ställas å stämpelväsendets centrala myndighet. Frågan om det sätt, hvarpå för sådant ändamål arbetet bör mera definitivt inrättas å nämnda expedition, utgör, såsom den lämnade utredningen visar, mindre en organisationsfråga än en personal- och lönefråga i mera inskränkt bemärkelse. Innan jag ingår på dessa frågor, skall jag emellertid något beröra vissa åtgärder, som i öfrigt föranledts af stämpelförsäljningsväsendets omorgani-

sation, äfvensom söka något närmare angifva min ställning till väckt förslag, åsyftande en ytterligare omläggning af stämpelväsändets administration.

Redan i sin underdåniga skrifvelse den 22 januari 1909 framhöll statskontoret, utöfver hvad redan nämnts, att genom den ökning af personalen å stämpelkontoret, som under sagda januari månad ägt rum, den redan förut på dagordningen stående frågan om anskaffande af större lokal för stämpelexpeditionen blifvit så påträngande, att den kräfde en omedelbar lösning; och då å ena sidan utrymmet inom de lokaler, hvaröfver statskontoret ägde disponera, blifvit till det yttersta utnyttjadt, och det å andra sidan måste anses såsom hardt när oundgängligt, att den erforderliga utrymmesökningen bereddes inom samma byggnad, hvari stämpelexpeditionen för närvarande vore inrymd, ville statskontoret ifrågasätta, huruvida icke, efter genomförande af kammarkollegii nya organisation, af kollegiets lokaler skulle kunna undvaras någon del, lämplig att tjäna till utvidgning af statskontorets lokaler.

Denna statskontorets framställning föranledde, enligt nådigt beslut den 23 juli 1909, bland annat, därtill, att kammarkollegium till statskontoret afstått två rum i våningen en trappa upp i den byggnad, däri ämbetsverken äro inrymda.

Lokalfrågan har sålunda liksom ock en annan fråga, som finnes omförmäld i lönerogleringskommitténs underdåniga utlåtande den 29 sistlidne oktober, blifvit under året löst. Med sistnämnda fråga syftar jag på den af stämpelförsäljningsmän å Gottland gjorda framställningen om inrättande af stämpeldepå i Visby. I sitt i anledning häraf den 26 mars 1909 afgifna yttrande hemställde statskontoret, att för ändamålets vinnande Eders Kungl. Maj:t måtte hos Riksdagen föreslå viss ändring i gällande stämpelförordning. Då emellertid, på sätt jag vid tillstyrkandet af den Eders Kungl. Maj:ts proposition till 1908 års Riksdag, som legat till grund för nämnda författning, för egen del antydde, från författningens sida hinder icke mötte att inrätta stämpelförråd i landsorten, där så pröfvades nödigt, har frågan om stämpeldepås anordnande redan nu kunnat prövas och afgöras. Genom tillmötesgående från fullmäktiges i riksbanken sida blef jag nämligen i tillfälle att den 17 innevarande december inför Eders Kungl. Maj:t föreslå inrättandet af en dylik depå i riksbankens afdelningskontor i Visby. Detta mitt förslag vann Eders Kungl. Maj:ts bifall och fastställde Eders Kungl. Maj:t samtidigt regler, som skulle gälla för samma depå, och i öfrigt föreskrifter om depås inrättande.

Denna fråga, som berör stämpelväsändets administration utom den centrala myndigheten, äger i viss mån ett samband med det af mig

nyss omförmälda, af generalpostdirektören Juhlin framställda förslag om stämpelförsäljningsväsendets omläggning på det sätt, att postverket öfvertog bestyret med försäljning af stämpelmärken och redovisning af stämpeluppbörden.

Detta uppslag synes mig i likhet med löneregleringskommittén beaktansvärdt. Det har nämligen icke kunnat annat än väcka min uppmärksamhet, att kostnaderna för stämpeluppbörden, hvilken under senare åren uppgått till omkring 13,000,000 kronor, vida öfverstiga den mer än dubbelt så stora uppbörden af de direkta skatterna, bevillning och inkomstskatt. Äfven om statens bidrag i sistnämnda hänseende kunde anses väl knappt tillmätta och äfven om uppbörden af stämplat är af beskaffenhet att i och för sig böra, proportionellt sedt, draga högre kostnader än uppbörden af de å debetsedlar uppförda och å allmänna uppborädsstämmor uppburna direkta skatterna, torde dock måhända skillnaden i kostnaderna för de skilda slagen af uppborärd vara större än som betingas af nämnda förhållanden. Men oafsedt kostnadsfrågan kan ej heller lämnas obeaktadt, att med ett mera utveckladt stämpelskattesystem olägenheterna med det nuvarande försäljningssättet blifva för allmänheten allt mera kännbara. Kunde man således, utan ökade eller kanske med minskade kostnader, göra försäljningen mindre centraliserad än det nuvarande systemet med särskildt antagna stämpelförsäljningsmän medgifver, vore detta helt säkert ej blott från statsverkets sida utan äfven för den stämpelköpande allmänheten mycket välkommet.

Frågan om stämpelförsäljningsväsendets omorganisation, särskildt hvad angår stämpelförsäljningsmännens befattning därmed, är emellertid, såsom löneregleringskommittén framhållit, af en mycket stor räckvidd och på vissa håll, särskildt där stämpelprovision ingår såsom en icke ringa förmån bland tjänstemännens löneförmåner, af ganska ingripande betydelse. Frågans lösning måste alltså föregås af en grundlig och allsidig utredning. Det i generalpostdirektören Juhlins promemoria gifna uppslaget kunde blifva utgångspunkten för en sådan utredning, utan att på något sätt därigenom binda densamma. Andra utvägar kunna tänkas och hafva, såsom redan framhållits, också varit ifrågasatta. Jag syftar härmed på det en gång väckta förslaget, att riksbanken skulle, i sammanhang med landtränteriernas indragning, åtaga sig vissa med stämpelväsendet förenade bestyr. I hvarje fall var jag vid mottagandet af omförmälda promemoria betänkt att påbörja den utredning, hvarom nu är fråga, och har jag för afsikt att för Eders Kungl. Maj:t inom en nära framtid framlägga förslag till sättet för åstadkommande af sådan utredning.

Denna fråga liksom ock frågan om inrättandet af stämpeldepå i landsorten pekar emellertid oförtydligt därhän, att stämpelförsäljningsväsendet icke kan sägas vara definitivt ordnad för en längre tid framåt. Detta gäller ej blott försäljningen direkt till allmänheten utan äfven den handel med stämplor, som för närvarande äger rum mellan statskontoret och vederbörande stämpelförsäljningsmän. Under sådana omständigheter kan en definitiv omorganisation af stampelexpeditionen i statskontoret visserligen icke lämpligen nu genomföras, men å andra sidan böra naturligen med hänsyn till stämpelförsäljningsväsendets vikt och betydelse arbetsförhållandena å stampelexpeditionen, utan afvaktan på oförmålda utredning eller en omorganisation, som, om densamma kommer till stånd, i allt fall torde kräfva icke så ringa tid, ordnas på ett för ämbetsverk, stämpelförsäljningsmän och allmänhet tillfredsställande sätt.

För att nu återgå till stampelexpeditionen organisation, vill det synas mig, som om löneregringskommitténs förslag ungefärligen sammanföle med den organisation, som statskommissarien Tenow skisserade den 27 mars 1909. Att döma af statskontorets öfver nämnda förslag afgifna yttrande äro, om man fränser vaktmästaren, statskontoret och kommittén eniga därom,

att expeditionen fortfarande bör utgöra en afdelning inom nuvarande inkomst-, fond- och stämpelbyrån och sålunda sortera under den statskommissarie, som är chef för samma byrå,

att närmaste chefskapet å stampelexpeditionen bör utöfvas af en kamrerare eller stämpelkassakontrollant,

att de egentliga kassörsgöromålen böra fördelas mellan två personer, samt

att å expeditionen böra anställas två biträden till den redan nämnda personalen.

Mot en sådan organisation har jag ej heller för egen del något att erinra.

Skiljaktigheten mellan de båda förslagen upplöser sig till att vara, såsom jag redan antydt, dels en personalfråga dels ock en lönefråga. Personalfrågans läge torde framgå af följande förteckning å de ifrågasatta tjänsterna:

Statskontoret.	Löneregringskommittén.
kamrerare	kassakontrollant
2 kassörer	2 expeditriser
amanuens	} 2 kvinnliga biträden.
kvinnligt biträde	
vaktmästare	

I afseende å personalfrågan gäller sålunda närmast att afgöra, huruvida innehafvare af kassörstjänsterna och bägge de stadigvarande biträdesbefattningarna böra vara manliga eller kvinnliga tjänstemän. Från båda sidorna uppgifves, att tjänster af ifrågavarande slag icke i och för sig kräfva akademiskt bildade personer. Härmed har man uppenbarligen friare händer vid afgörandet af nyssnämnda spörsmål. Vid vägande af de skäl, som åberopats för och mot att för omförmälda befattningar använda kvinnor, har jag icke kunnat finna, att manliga arbetskrafter skulle i allmänhet vara för ifrågavarande arbete bättre kvalificerade än kvinnliga. Just på vissa med ifrågavarande närbesläktade områden i de praktiska näringsgrenarna, såsom i banker, affärer m. m., har den kvinnliga arbetskraften allt mera tagits i anspråk, utan att några allmänna olägenheter försports däraf.

Rent principiellt sedt intager jag därför i förevarande fråga samma ställning som löneregleringskommittén. Och ur praktisk synpunkt är ju en dylik ordning alltid att föredraga, då därigenom de kvalificerade arbetskrafterna inom statskontoret skulle sparas för det kvalificerade arbetet och kostnaderna för den ändock dyrbar vordna stämpelexpeditionen skulle kunna nedbringas.

För bibehållande af manlig amanuens å stämpelexpeditionen har särskildt framhållits behovet af vikarie för kamrerare eller kassakontrollant. Med den aflöning, jag ämnar föreslå för expeditionens närmaste chef eller förman, torde emellertid svårighet icke uppstå att bland ämbetsverkets personal å andra afdelningar, eventuellt den ordinarie, finna tjänstemän, som äro icke blott kvalificerade utan äfven villiga att vid förfall för den manliga tjänstemannen å expeditionen inträda i dennes ställe.

Om sålunda kassörs- och biträdesgöromålen böra uppdragas åt kvinnliga befattningshafvare, bör åter på platsen såsom expeditionens närmaste förman krävas en manlig tjänsteman. Därom har icke heller någon stridighet uppstått. Som bekant finnes för närvarande å stämpelexpeditionen allenast en å ordinarie stat uppförd befattning eller kassörstjänsten. I sakens natur synes mig under sådana förhållanden ligga, att denna tjänst för framtiden blir chefstjänsten. Om denna tjänst i anledning häraf benämnes kamrerare eller kassakontrollant eller fortfarande bibehålles vid sin nuvarande benämning, torde vara ganska likgiltigt. Med hänsyn därtill att tjänsten finnes uppförd å ordinarie stat, torde det emellertid ännu så länge vara lämpligt att å tjänsten bevaras den i staten gifna benämningen.

Återstår frågan om vaktmästaren. Hvad statskontoret anfört beträffande behovet af ökad vaktmästarbiträde synes mig talande nog. För

egen del vill jag allenast tillägga att, äfven om stämpelärendenas antal icke i och för sig är någon egentlig mätare för bedömandet af nämnda behof, torde dock det förhållandet att, tack vare stämpelärendenas stora antal, de ärenden å inkomst-, fond- och stämpelbyrån, som icke stå i samband med nådiga bref och remisser, svällt ut från 4,015 stycken år 1908 till 7,870 under tiden 1 januari—21 december 1909, i allt fall bekräfta, att ett ökad biträdesbehof af förevarande slag gör sig gällande. Och torde förty det behof af sådant biträde, som bland annat legat till grund för Riksdagens ifrågavarande anslag å 7,000 kronor, alltjämt böra tillgodoses.

I anslutning till hvad jag beträffande personalfrågan sålunda anfört, synes mig, att personalen å stämpelexpeditionen bör bestå af kassören, såsom närmaste förman, 2 kvinnliga expeditriser, 2 stadigvarande kvinnliga biträden och en vaktmästare.

Mot en sådan anordnings genomförande redan nu förefinnes intet hinder. Såsom statskontoret i sitt underdåniga utlåtande den 7 december 1909, utöfver hvad redan angifvits, framhållit, är kassörstjänsten en tjänst inom första graden i allmänhet och innehafvaren af denna tjänst alltså skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, däri statskontoret finner honom lämplig och behöflig. I händelse af behof är statskontoret alltså oförhindradt att placera honom å annan tjänst, om sådant till befordrande af arbetets oafbrutna gång befinnes nödigt. Med tillämpning däraf och då, med afseende å kassörstjänsten, personfrågan måste komma i andra rummet, ämnar jag föreslå, att omorganisationen, på sätt jag nu angifvit densamma, träder i verket redan från den tid, Riksdagen anslår medel för ändamålet.

För öfrigt kommer en liknande åtgärd med den, jag nu antydt, att i anslutning till ett af Eders Kungl. Maj:t nyligen fattadt beslut ändock vidtagas i statskontoret. I sammanhang med utfärdandet den 10 innevarande december af nådiga kungörelser dels med föreskrifter om statsverkets giroräkning i riksbanken dels ock med föreskrifter i anledning af öfverflyttning på riksbanken af statskontorets kassaredogörelse, förordnade nämligen Eders Kungl. Maj:t, utan hinder af gällande instruktion för statskontoret, att från och med år 1910 skulle å riksbokslutsbyrån vara anställda fyra revisorer och bokhållare samt å utgiftsbyrån tre revisorer och bokhållare, en åtgärd som skulle möjliggöra för statskontoret att öfverflytta memorialbokhållaretjänsten från utgiftsbyrån till riksbokslutsbyrån.

Vid bifall till den af mig föreslagna anordningen förfaller gifvetvis löneregleringskommitténs framställning i syfte, att kassörstjänsten måtte, när så ske kunde, ställas på vakans.

Vidkommande aflöningsförmånerna för stämpelexpeditris har en reservant i statskontoret föreslagit desamma till 2,000 kronor jämte 500 kronor i misräkningspenningar. Utan att vilja helt underkänna behovet däraf, att felräkning af stämplars tages i betraktande vid bestämmandet af aflöningsvillkoren, synes mig dock, som om det i sådant afseende föreslagna beloppet i hvarje fall vore väl högt. Med anledning häraf och då det i fråga om tjänst å extra stat, där lönen icke grundlägger pensionsrätt, torde vara för staten likgiltigt, om penningar af ifrågasvarande slag inräknas bland öfriga aflöningsförmåner eller icke, har jag ansett mig kunna biträda kommitténs förslag, hvad angår nämnda förmåner, och hemställer förty, att aflöning för expeditris bestämmes i dess helhet till 2,200 kronor, däraf 900 kronor skulle anses såsom tjänstgöringspenningar. Arfvodet till kvinnligt biträde är af kommittén föreslaget till minst 1,200 kronor och högst 1,800 kronor. I det jag ansluter mig till hvad kommittén sålunda föreslagit, anser jag lika med kommittén lämpligt, att kostnaderna för nämnda biträden för närvarande beräknas till sammanlagdt högst 3,000 kronor.

Vidkommande vaktmästaren läser hans aflöning böra utgå med det för innevarande år bestämda belopp eller, på sätt statskontoret hemställt, med 1,100 kronor, däraf emellertid 750 kronor torde få anses motsvara lön och 350 kronor tjänstgöringspenningar.

För kassören skulle från statskontorets ordinarie stat utgå den aflöning, som följer med tjänst i första graden. Härtill kommer det i staten jämväl upptagna belopp af 500 kronor i misräkningspenningar. Vidkommande denna förmån torde emellertid kunna anmärkas, att kassörstjänsten i sammanhang med den förändrade ställning, kassören vid omorganisationen skulle komma att intaga, egentligen icke vidare borde förenas med förmån af misräkningspenningar. Af vissa anledningar, som jag nu går att beröra, anser jag mig dock icke böra ifrågasätta någon ändring i staten i förevarande afseende.

Af den lämnade utredningen framgår, att med ifrågasvarande befattnings skulle följa ett maktpåliggande och ansvarsfullt arbete, som icke så litet öfverstiger måttet för en första gradens tjänst. Att under sådana förhållanden i aflöningsförmåner — om man från misräkningspenningarna — jämställa kassören med öfriga tjänstemän i första graden i statskontoret, skulle säkerligen göra det för ämbetsverket svårare att lämpligen besätta befattningen å stämpelexpeditionen, samtidigt som aflöningen icke kunde sägas stå i godt förhållande till tjänstens vikt och betydelse. Å andra sidan synes det mig, som om

tjänstens aflöning efter samma grunder som tjänst i andra lönegraden vore väl hög. Hellre skulle jag vilja i aflöningsförmåner jämställa ifrågavarande tjänst å stampelexpeditionen med någon mellangrad.

I saknad däraf har jag ansett mig kunna stanna vid att föreslå, att kassören erhöle ett särskildt arvode, utöfver de med första gradens tjänst förenade löneförmåner, af 1,000 kronor. Hans begynnelseaflöning skulle därigenom uppgå till sammanlagdt 5,000 kronor. Såsom jag redan nämnt, borde rätteligen missräkningspenningarna å kassörstjänsten upphöra med tjänstens förändrade ställning. Då emellertid hela den föreslagna anordningen är af provisorisk natur, synes mig lämpligt att icke därutinnan göra någon ändring, men att i stället vid beräkningen af det särskilda arvodet taga i betraktande nyssnämnda förmån. Härigenom skulle detta arvode kunna begränsas till 500 kronor.

Till det af kommittén beräknade belopp till extra biträden och vikariatsersättningar skall jag strax återkomma.

*Extra byrå-
chefen.*

För att härefter öfvergå till frågan om anslag för förordnande af extra byråchef inom statskontoret synes det mig, som om hvad statskontoret därutinnan anfört till fullo ådagalägger, att ett starkt trängande behof af ökade föredragningskrafter inom statskontoret gör sig gällande. Upprepade gånger har också de senare åren, utöfver hvad nådiga brefvet den 8 december 1876 i sådant afseende medgifver, Eders Kungl. Maj:t förordnat om en tillfällig förstärkning af föredragningskrafterna inom statskontoret och särskildt för lindring i göromålen å statskontorets inkomst-, fond- och stämpelbyrå. Utan att dylika förordnanden gifvits hade det, enligt hvad af då föreliggande utredningar framgått, kunnat förväntas, att, äfven om statskommisarierna utan extra biträde till äfventyrs med forceradt arbete medhunnit sina göromål, arbetet, såsom lönerogleringskommittén antydt, kvantitativt uppdrifvits till skada för arbetets kvalitet, eller ock, om i enlighet med hittills följda traditioner arbetets höga kvalitet skulle hafva upprätthållits, kvantiteten sjunkit. Särskildt är byråchefen för inkomst-, fond- och stämpelbyrån öfverhopad med göromål, hvartill kommer att ärendenas ökning å samma byrå, därom de af statskontoret lämnade siffror gifva ett talande vittnesbörd, numera i det närmaste uteslutit möjligheten för kamreraren å sagda byrå att fullgöra den honom eljest åliggande föredragningskyldighet beträffande ärenden om anordnande af medel från de å riksstaten uppförda anslagen för utdikningar och vattenaftappningar, för bro- och hamnbyggnader samt för förbättring och nyanläggning af vägar. För att under nu angifna förhållanden förhindra en för statskontoret be-

svärande balans har, på sätt jag nyss antydde, allt emellanåt anlåtats den utvägen att förordna extra föredragande inom ämbetsverket. Ett sådant system har påtagligen för arbetets jämna och säkra gång inom ämbetsverket sina skuggsidor, allrahelst, såsom naturligt är, den utväg, hvarom jag nu talar, i regel tillgripes först sedan, genom tillströmningen af mål och ärenden, balans icke blott hotar utan redan är för handen. På grund häraf har också länge kunnat förutses, att den tid snart vore inne, då, ej minst af nödig hänsyn till ämbetsverkets berättigade kraf af jämnhet i arbetet, en lättnad i arbetsbördan borde beredas ämbetsverkets hittillsvarande ordinarie föredragande genom arbetsbördans mera stadigvarande fördelning å ännu en föredragande.

Löneregleringskommittén, som egentligen icke haft något att häremot invända, har emellertid beträffande den af statskontoret i förevarande sammanhang föreslagna arbetsfördelningen gjort vissa erinringar. Enligt statskontorets framställningar i ämnet under förra halfåret 1909 skulle en föreslagen extra byråchef hafva till uppgift att föredraga pensionsfrågor, stämpelärenden, om sådant visade sig erforderligt och kunde låta sig göra, samt de anordningsmål, hvarom jag nyss talade. Emot denna fördelning af ärendena anför kommittén, att enligt dess förmenande borde stämpelärendena kunna föredragas utaf den af kommittén såsom chef för stämpelexpeditionen föreslagna stämpelkassakontrollanten, därest icke särskilda omständigheter föranledde undantag. Öfriga till den extra byråchefens handläggning föreslagna mål, nämligen pensionsmålen och vissa anordningsmål, kunde, enligt kommitténs bestämda öfvertygelse, icke anses vara tillräckliga att bereda full sysselsättning åt en tredje gradens tjänsteman. Med hänsyn till statskontorets stora arbetsbörd förutsatte kommittén, att för utfyllande af en extra föredragandes arbetstid åt honom torde kunna uppdragas att föredraga ej blott pensionsfrågor och nämnda anordningsmål utan jämväl andra ärenden, som statskontoret kunde finna lämpligt till honom öfverlämna.

Hvad då först angår föredragningen af stämpelärendena synes mig, som om statskontoret skulle hafva rätt i den uppfattningen, att det skulle innebära en öfverskattning af stämpelkassakontrollantens eller, såsom jag föreslagit, stämpelkassörens arbetsförmåga, om man af honom fordrade, att han skulle föredraga stämpelärendena. De skilda åligganden, som enligt kamreraren Stenbecks numera i förevarande afseende genomförda arbetssystem skulle tillkomma kassören, torde näppeligen, åtminstone icke under mera brådskande tider å stämpelexpeditionen, finnas lämna honom den tid öfrig, som skulle behöfva tillsättas i och för stämpelärendenas föredragning.

För öfrigt har efter aflåtandet af de af statskontoret gjorda, till

löneregleringskommittén remitterade framställningar statskontoret, enligt hvad statskontoret redan i sin underdåniga skrivelse den 23 sistlidne oktober anmält, å den extra föredragande, som jämlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga beslut den 11 juni 1909 varit förordnad från den 1 september detta år, lagt åtskilliga andra ärenden än de af löneregleringskommittén omförmälda. Enligt förordnande af statskontoret den 31 augusti 1909 skola till bemälde extra byråchef's föredragning tillsvi vidare höra — utom de pensionsfrågor, hvilka det dittills tillkommit chefen för inkomstbyrån att bereda och föredraga, samt de frågor om anvisande eller anordnande af medel från vissa å riksstaten uppförda anslag, hvilka, enligt hvad jag nyss nämnde, tillhört kamreraren å nämnda byrå — sådana å inkomstbyrån därförut behandlade rekvisitioner, som afse utbekommande af medel från andra å riksstaten uppförda anslag än de nyssnämnda äfvensom anordningar å följande diverse medel, nämligen student- och realskoleexamensafgifter, bidrag till bestridande af kostnaden för försäkringsinspektionen och bankinspektionen, försäljningsmedel för fotgardes- och hästgardesregementenas tomter, brännvinsminuthandels- och utskänkingsmedel samt skogsvårdsafgifter.

Härigenom har löneregleringskommitténs nyssnämnda uttalande redan på förhand tillmötesgått. Rörande det antal ärenden, som samlas under nu angifna titlar och tillsvi vidare skulle tillhöra en extra byråchef, får jag återropa följande, af mig från statskontoret införskaffade

»Uppgift å antalet af de under åren 1907, 1908 och 1909 till kungl. statskontorets inkomst-, fond- och stämpelbyrå inkomna ärenden af beskaffenhet att, om nu gällande fördelning af ärendena varit under nämnda år tillämpad, hafva tillhört extra byråchefens handläggning.

År	Kungl. bref	Kungl. remisser	Andra ärenden
1907	207	157	1,133
1908	295	251	1,291
1909 intill ²¹ / ₁₂	249	212	1,271
Hela antalet till nämnda byrå under samma år inkomna ärenden hafva utgjort:			
1907	602	234	3,606
1908	620	357	4,015
1909 intill ²¹ / ₁₂	549	332	7,870»

I antalet *andra* ärenden för år 1909 ingå stämpelärenden med ett antal af 4,502.

I den mån ärenden och mål af den beskaffenhet, som förteckningen afser, emellertid icke skulle gifva extra byråchefen full arbetsbörda, är, såsom statskontoret antydt, ämbetsverket beredt att å honom öfverflytta jämväl andra ärenden, en åtgärd, som, i händelse den kunde genomföras, säkerligen blefve välbehöflig med hänsyn till ämbetsverkets alltjämt växande ämbetsgöröml.

I detta sammanhang tillåter jag mig meddela, att stämpelärendena, hvilkas öfverflyttning till extra byråchefen af statskontoret tidigare ifrågasatts, icke ännu ägt rum, utan att dessa ärenden fortfarande föredragas af ordinarie statskommissarien å inkomst-, fond- och stämpelbyrån.

Vidkommande därefter extra byråchefens aflöning finner jag i likhet med löneregleryskommittén mindre lämpligt, att densamma redan nu bestämmes efter enahanda grunder som aflöningen åt ordinarie statskommissarie. Å andra sidan kan jag icke tillstyrka en sådan anordning, som löneregleryskommittén i förevarande afseende förordat. Ett arfvode af 3,600 kronor, som kommittén ifrågasatt, är uppenbarligen icke i och för sig tillfyllest, för att därigenom skulle kunna förvärfvas någon för tjänsten kvalificerad kraft. Och en närmare undersökning af de utaf kommittén åberopade förhållandena inom civildepartementet och kammarrätten skulle otvifvelaktigt bekräfta, att de, som äro kvalificerade nog att under mera obestämd tid kunna anförtros föredragning i Kungl. Maj:ts kansli och statens ämbetsverk, i en eller annan ordning åtnjuta fyllnad i de af kommittén angifna belopp. Efter hvad jag tror mig veta, har ej heller kommittén förutsatt, att aflöningen till extra byråchefen i statskontoret skulle inskränka sig till nyssnämnda summa af 3,600 kronor. Detta belopp torde mera vara afsedt till fyllnad i lönen för den tjänsteman inom ämbetsverket, som kunde förordnas att uppehålla tjänsten. Olägenheterna här af äro emellertid, såsom framgår af statskontorets yttrande den 7 innevarande december, uppenbara. Mot ett sådant successionssystem, som där beskrifves, är intet att anmärka vid en tillfällig anordning af ifrågavarande slag. Men att, i sammanhang därmed att man söker på ett mera bestående sätt lätta bördan för vissa föredragande inom ämbetsverket, försätta ämbetsverket i den ställning att nödgas mot starkt sjunkande arfvoden uppehålla ansvarsfulla ordinarie befattningar, innebär otvifvelaktigt ett föroringande af värdet af den med utgiften afsedda anordningen.

Ehuru jag sålunda håller före, att den extra föredraganden bör aflönas på det sätt, att, om han är tjänsteman med aflöning inom äm-

betsverket, hans vikarie å tjänsten må kunna komma i åtnjutande af hela eller i allt fall allra största delen af de med tjänsten förenade löneförmåner, finner jag, såsom jag nyss antydde, en aflöning å extra byråchefen efter de af statskontoret föreslagna grunder vara väl högt tilltagen, särskildt i jämförelse med de tillförordnade föredragandetjänster, som för närvarande återfinnas i åtskilliga departement. Den ungefärliga genomsnittsaflöningen för de under senare tiden på förordnande tillsatta föredragandetjänster torde vara omkring 6,000 kronor om året eller 500 kronor i månaden. Vid detta belopp vill jag jämväl anse, att aflöningen för extra byråchefen i statskontoret borde stanna. Skulle så äfven vid frågans slutliga afgörande blifva förhållandet, borde af nämnda arfvode 4,000 kronor få anses såsom lön och 2,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar.

I fråga om det för godtgörelse å tillfälliga biträden och vikariatsarfvoden afsedda belopp, har statskontoret föreslagit detsamma till 1,300 kronor och löneregleringskommittén till 1,800 kronor. Sistnämnda belopp har, efter hvad det vill synas, beräknats med hänsyn därtill att särskildt arfvode till vaktmästare af kommittén uteslutits ur organisationsförslaget.

I bägge fallen har afsetts att från beloppet skulle utgå 1,000 kronor till tillfälliga biträden å expeditionen under vissa brådskande tider af året. För öfrigt skulle därifrån hufvudsakligen bestridas vikariatsersättningar under tid, då befattningshafvare med aflöning från det nu ifrågasatta extra anslaget åtnjöte semester. Befattningshafvare med sådan förmån torde blifva extra byråchefen och de två stämpelexpeditriserna. I anledning häraf torde det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet kunna sättas till 1,500 kronor.

Vid bifall till hvad sålunda i ena och andra hänseendet föreslagits skulle utgifterna under år 1911 för stämpelexpeditionen, utöfver de i stat upptagna, och för extra byråchefen kunna sammanfattas sålunda:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Arfvode.	Summa.
Extra byråchef	4,000	2,000	—	6,000
Kassören å stämpelexpeditionen	—	—	500	500
1 stämpelexpeditris	1,300	900	—	2,200
1 d:o	1,300	900	—	2,200
2 kvinnliga biträden	—	—	3,000	3,000
Vaktmästare	750	350	—	1,100
Godtgörelse till extra biträden och vikariatsarfvoden	—	—	—	1,500
Summa kronor	—	—	—	16,500

Efter att sålunda hafva afgifvit förslag till nödig förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret, skall jag tillåta mig att i afseende å stämpelexpeditionen med några siffror söka belysa de skiljaktigheter mellan samma förslag samt de af statskontoret och löneregleringskommittén uppgjorda, som skulle göra sig gällande under tiden, till dess nuvarande innehafvaren af kassörstjänsten afginge från sin befattning, väl vetande att en sådan jämförelse blir i någon, men kuappast nämnvärd mån haltande, vid det förhållande att det för vikariatsersättningar afsedda beloppet äfven beräknats med afseende å extra byråchefen. Med hänsyn därtill att de olika förslagens ekonomiska räckvidd är beroende jämväl på den från ordinarie stat till stämpelkassören utgående aflöning, skall jag, dock utan afseende å ålderstillägg åt nuvarande innehafvaren, i jämförelsen, därvid statskontorets, kommitténs och mitt eget förslag i nu angifven ordning betecknas med I, II, III, inbegripa nämnda tjänst.

	I.	II.	III.
Kassakontrollant	5,500	3,900	—
Kassör	4,500	4,500	5,000
Extra kassör	4,400	—	—
1 expeditris	—	2,200	2,200
1 d:o	—	—	2,200
Amanuens	2,000	—	—
1 kvinnligt biträde	1,200	—	—
2 kvinnliga biträden	—	3,000	3,000
Vaktmästare	1,100	—	1,100
Tillfälliga biträden och vikariatsersättningar	1,300	1,800	1,500
Summa	20,000	15,400	15,000

Enligt denna tablå skulle alltså mitt förslag till lönestat för stämpelexpeditionen draga respektive 5,000 kronor och 400 kronor mindre kostnader än statskontorets och kommitténs förslag. Skulle återigen löneregléringskommitténs förslag till slutlig organisation af stämpelexpeditionen genast vinna tillämpning och kostnadssumman alltså, på sätt kommittén visat, sluta å 13,100 kronor, blefve en dylik organisation 1,900 kronor billigare än den af mig föreslagna anordningen. För detta jämförelsevis obetydliga skillnadsbelopp hafva emellertid medel kunnat beredas ej blott till erforderlig fyllnad i aflöningen åt chefenkassören å expeditionen utan äfven arfvode åt ett vaktmästarbiträde.

Påtagligen måste ett visst rådrum beredas statskontoret för vidtagandet af de anordningar, som måhända med afseende å arbetsfördelningen mellan statskontorets ordinarie befattningshafvare i första graden måste föregå den föreslagna organisationens genomförande. Ett sådant rådrum skulle, enligt min mening, lämpligen kunna bestämmas till den 1 juli 1910. För tiden till denna dag skulle alltså Eders Kungl. Maj:t, med anlitande af det å extra stat för år 1910 upptagna anslaget af 7,000 kronor och i öfrigt med anvisande af medel under förskottstitel, ordna arbetsförhållandena å stämpelexpeditionen efter enahanda grunder som under senaste halfåret 1909. Och tillåter jag mig i detta sammanhang framhålla, att nyssnämnda anslag synes mig böra direkt användas

till aflönande efter gällande grunder af kassakontrollant, amanuens och vaktmästare. Från och med den 1 juli 1910 skulle åter, om Eders Kungl. Maj:ts och sedermera i sinom tid Riksdagen godkände min plan till stämpelexpeditionens organisation, samma plan träda i verket.

I anslutning till hvad jag sålunda anfört och då, på sätt statskontoret hemställt, aflöningen till extra byråchefen under första halfåret 1910 torde böra begränsas till samma belopp, hvarefter aflöningen för närvarande utgår, skulle arbetsförstärkningen inom statskontoret under första halfåret 1910 ordnas på följande sätt:

	Aflöning efter år räknadt. Kronor.	
Kassakontrollant	3,900	} Att utgå från 1910 års anslag å 7,000 kronor.
Amanuens	2,000	
Vaktmästare	1,100	
Extra kassör	3,900	} Att utgå under för- skottstitel.
Kvinnligt biträde	1,200	
Tillfälliga biträden och vikariatsersät- ningar	1,300	
Extra byråchef	3,600	

Hos Riksdagen skulle alltså medel för ifrågavarande ändamål äskas för tiden från och med den 1 juli 1910 till 1911 års utgång. Årsbehovet utgör, såsom redan angifvits, 16,500 kronor, hvadan kostnaderna för nyssnämnda tidsperiod eller 1½ år skulle uppgå till 24,750 kronor. Af det för år 1910 för ändamålet anvisade anslag af 7,000 kronor skulle emellertid den 1 juli samma år återstå odisponerad en summa af 3,500 kronor. Efter afdrag af denna summa skulle det anslag, hvarom framställning borde göras hos instundande års Riksdag, stanna vid 21,250 kronor, däraf ett belopp af 4,750 kronor, eller 8,250 kronor—3,500 kronor, borde få disponeras redan år 1910.

Innan jag härefter går att göra de framställningar, hvartill de af mig gjorda förslag föranleda, skall jag i korthet yttra mig rörande vissa af lönerregleringskommittén gjorda uttalanden, som icke af mig i

det föregående berörts. Dit höra frågorna om villkor för behörighet att vinna inträde i statskontoret och om upphäfvande af det statskontoret genom nådiga brefvet den 8 december 1876 lämnade medgifvandet att förordna extra föredragande för viss begränsad tid af året.

Vinner det af mig gjorda förslag godkännande, torde Eders Kungl. Maj:t säkerligen finna anledning förordna, att statskontorets befogenhet i sistnämnda afseende skall upphöra.

Hvad därefter angår kommitténs uttalande rörande stadgandet af särskilda kompetensvillkor för antagande till extra ordinarie tjänsteman hos statskontoret och för vinnande af anställning å stämpelexpeditionen, synas mig dessa uttalanden vara värda allt beaktande. Fordran om insikter i bokföring torde, åtminstone för större delen af personalen i statskontoret, vara en lika angelägen sak som exempelvis i fråga om personalen i arméförvaltningen och marinförvaltningen. I instruktionerna för sistnämnda två ämbetsverk stadgas emellertid, att för inträde såsom civil tjänsteman eller å civilafdelningen erfordras att hafva bland annat erhållit sådant vitsord om kunskap i bokföring, som af vederbörande ämbetsverk pröfvas tillfyllestgörande. Att nu upptaga till pröfning denna fråga vidkommande statskontoret särskildt för sig torde icke böra ifrågasättas, helst då, på sätt kommittén antydt, särskilda därmed närbesläktade bestämmelser rörande kompetensfordringarna för vinnande af anställning å stämpelexpeditionen i allt fall inom en kort tid måste göras till föremål för en närmare undersökning.

Under återopande af hvad jag sålunda här ofvan i detta ärende anfört, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte *dels* medgifva, att för uppehållande tillsvidare till och med den 30 juni 1910 af göromålen å stämpelexpeditionen må för tiden från den 1 januari samma år å nämnda expedition finnas anställd en extra personal bestående af:

en kassakontrollant	med aflöning för år räknadt af	3,900	kronor,
en extra stämpelkassör	» » » » »	3,900	»
en amanuens	» » » » »	2,000	»
ett kvinnligt biträde	» » » » »	1,200	»
en vaktmästare	» » » » »	1,100	»

samt att, till bestridande af kostnaden härför äfvensom för en tillfällig stämpelkassör och vikariatsarfvoden för ett beräknadt medelsbehof för år af 1,300 kronor, må utgå, aflöningen till kassakontrollanten, amanuensen och vaktmästaren från det å extra stat under sjunde hufvudti-

teln anvisade anslag af 7,000 kronor till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret samt öfriga omförmälda kostnader under titel »förskott att anmälas hos Riksdagen till ersättande», dock med rättighet för statskontoret att, under iakttagande af att höjning i de för stämpelkassakontrollanten, amanuensen och vaktmästaren fastställda årsarfvoden icke må äga rum samt att arfvodet för den extra stämpelkassören må utgöra högst 3,900 kronor för år räknadt, i öfrigt vidtaga de jämkningar beträffande personal och aflöningar, som af förhållandena må finnas påkallade och kunna företagas, utan att hvad af de för helt år beräknade beloppen belöper på halfåret 1 januari—1 juli 1910 öfverskrides;

dels, för anställande af en extra byråchef med den föredragnings-skyldighet af till inkomst-, fond- och stämpelbyrån och eventuellt annan byrå hörande ärenden, som efter statskontorets bepröfvande må varda honom ålagd, till statskontorets förfogande ställa ett belopp af 300 kronor i månaden från och med den 1 instundande januari till och med juni månad år 1910, att utgå under titel »förskott att anmälas hos Riksdagen till ersättande»;

dels förordna ombudsmannen hos statskontoret friherre Carl Leijonhufvud att under omförmälda tid hos statskontoret vara sådan extra byråchef, hvarom nu förmäls;

dels ock i nådig proposition föreslå Riksdagen att å extra stat för år 1911 till förstärkning af arbetskrafterna inom statskontoret i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af mig här ofvan angifna grunder anvisa ett belopp af 21,250 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af samma belopp under år 1910, utöfver det för nämnda ändamål å extra stat för samma år auvisade anslag af 7,000 kronor, använda ett belopp af högst 4,750 kronor;

och hemställer jag slutligen, att utdrag af detta protokoll må få expedieras till statskontoret.

Häruti instämde statsrådets öfriga ledamöter.

Hvad statsrådet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition aflåtas till Riksdagen af den lydelse, bilaga litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Arvid Nordlindh.